DO NOWEJ PODSTAWY PROGRAMOWEJ

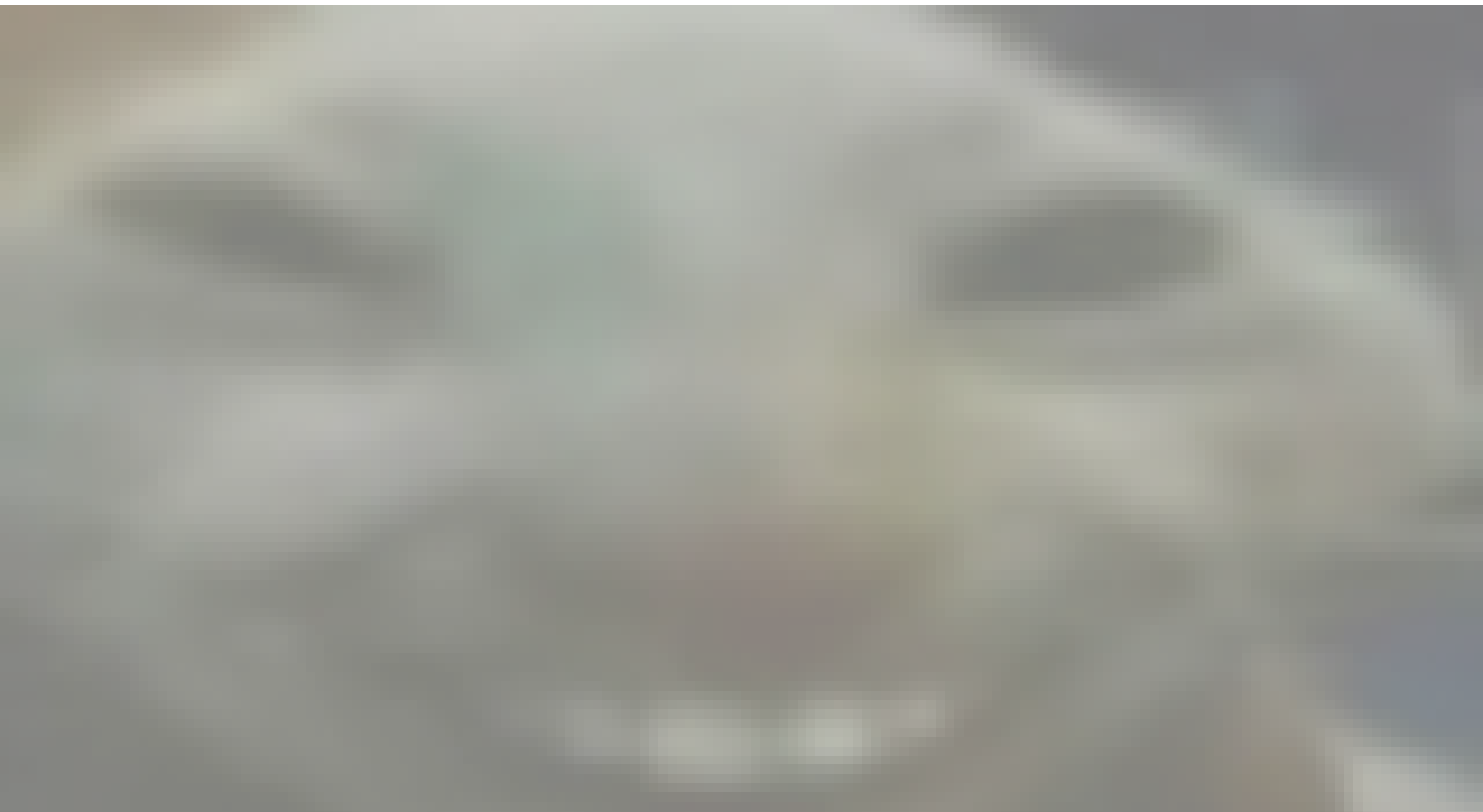
Danuta Pioch

Z kaszëbsczim w swiat

Ùczbòwnik do kaszëbsczégò jãzëka dlô I etapù sztôłceniô

Z kaszëbsczim w swiat

Danuta Pioch

Z kaszëbsczim w swiat

Ùczbòwnik do kaszëbsczégò jãzëka
dlô I etapù sztôłceniô

ZRZESZENIE KASZUBSKO-POMORSKIE
KASZËBSKÒ-PÒMÒRSCZÉ ZRZESZENIÉ

Gduńsk 2012

Podręcznik jest finansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

DO NOWEJ PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do nauczania języka kaszubskiego, na podstawie opinii rzeczoznawców: prof. dr. hab. Edwarda Brezy i mgr Wandy Lew-Kiedrowskiej.

Etap edukacyjny: I

Typ szkoły: szkoła podstawowa

Zakres kształcenia: podstawowy

Rok dopuszczenia 2012

Nr dopuszczenia 392/1/2012

Opracowanie redakcyjne
Danuta Pioch

Redakcja techniczna
Lucyna Radzimińska

Ilustracje
Joanna Koźlarska

Skład i redakcja graficzna
Piotr Geisler

Projekt okładki
Piotr Geisler

Copyright by Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie Zarząd Główny
Gdańsk 2012 r.

Wydanie I

ISBN 978-83-62137-64-0

Nakład 2000 egzemplarzy

Wydawca
Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie
Zarząd Główny
Ul. Straganiarska 20–23
80–837 Gdańsk
www.kaszubi.pl, biuro@kaszubi.pl

Kaszubi.pl

Spisënk zamkłoscë

1. Biôtka ò kaszëbiznã 10
2. Przëwitanié 14
3. Jô 18
4. Rechòwanié 22
5. Farwë 28
6. Jaczi to zwiérz? 34
7. Zwierzãcy drëch 38
8. Na pòdwòrzim 42
9. Zabôwczi 48
10. Sloń – paluszkòwô zabôwka 52
11. Dzecné jigrë 54
12. Kòmpiùtrowé dzejanié 60
13. Jedzenié 64
14. Co w ògrodze rosce 68
15. Co na drzewie wisy 72
16. Dodóm 76
17. Mòja jizba 80

18. W kapnicë 86
19. Kùchniowé gùtorzenié 90
20. Rodzëna 94
21. Adres 98
22. Szkòła 102
23. Robòta 108
24. Wiodro 112
25. Ruchna 116
26. Kalãdôrz 120
27. Dzéń i tidzéń 126
28. Czim jezdzymë 130
29. Spòrt 134
30. Òdpòczink 140

To jô — Krôsniã — malinczi duszk, pòdobny we wszëtczim do Ce, króm rostu. Bãdã z Tobą na kartach knéżczi przez cali rok. Mòżesz na mie rechòwac w drãdżich sprawach. Jem tak stôré, że móm zabëté, jak mie zwią. Może Të mie nadôsz miono? Nie jem blós nipòcé, jak niechtërny mie òbmôwiają (np. w piesniczce, co je niżi). Dzecóm òsoblëwie lubią pòmagac.

Krôsniãta-nipòcãta

Chto nasëpôł w bótë solë, pitóm, chto?
Namalowôł cos na stole, jaklë kłos...?

To krôsniãta-nipòcãta zrobia tak cos nama
Pùdã, dóm jim co do misczi – tej bãdą pòmagac...

Pòzaplotłé kònióm grzëwë w copków szesc
I wëpité mimkóm mlékò, bleczą: jesz...

To krôsniãta...

Pòspùszczóné lëftë z kołów, kòżdi – flak...
Wëczapóny kòmin szadzą czôrno blãk

To krôsniãta...
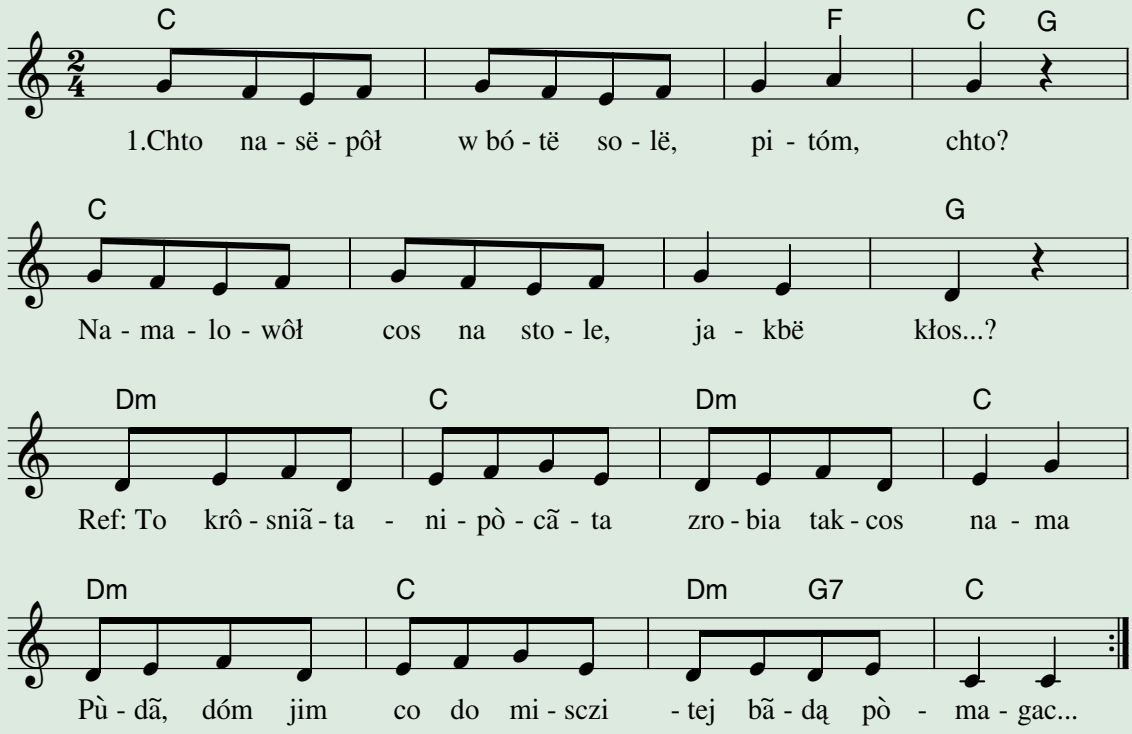
Zawiesziwô sã kòmpiùter rôz pò rôz
A do tegò jaklë w krziże wilk mie włôzł...

To krôsniãta...

Tomôsz Fópka

Krôsniãta- nipòcãta

Muzyka: Jerzy Stachurski
Słowa: Tomasz Fopke

Biôtka ò kaszëbiznã

1

Môli ricérz

W bôjkòwim swiece bôjkòwé żëcé,
bôjkòwé téż przigòdë.
Jô jem òdwôżny ricérz bëlniôk,
z wszëtczim sobie dóm radã!
Ùretóm królewiónkã
i zapadłi zómk.
Strasznëch ùkôzków sã nie zlãknã,
to przestrojińcë są.
Mój miecz to mòwa starków,
a jô jem ricérz môli.
Taczé dzeckò, co pò prôwdze
niczegò sã nie bòji!

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

bëlniôk – zuch
bôjka – bajka
malënk – rysunek
ògniôrz – strażak
przestrojińc – przebieraniec
ricérz – rycerz
stark – dziadek
szandara – policjant
szoféra – kierowca
ùkôzka – zjawa
zapadłi – zaklęty, zapadły

Kògùm je dzeckò z wiérztë? Wëbierzë pasowny malënk.

ricérz

doktor

szandara

ògniôrz

szoféra

- Kògò i co ùretô môłi ricérz? Wëbierzë pasowné słowa czëtóné przez szkólnégò. Namaluj do nich òbrôzczi.

ùkôzka, miecz, królewiónka, knôpik, ricérz, zómk, stark

- Co dlô môłégò ricerza je mieczã?
  Jaką mòwą gôdają twòji starkòwie?
- Të téż jes môłim kaszëbsczim ricerzã i mòżesz retac swòjã mòwã, żelë blós môsz chãc gadac pò kaszëbskù.
- Òdpòwiédz na pëtania zgódno z tekstã.

Gdze żëje môli ricérz?
Jaczi òn je?
Kògò i co chce ùretac?
Kògò sã nie bòji?
Co je jegò mieczã?

bôjka

ricérz

Przëwitanié

2

Aneczka

To jô, Aneczka.
Wcyg zadôwóm pëtania,
bò wszëtkò wiedzec chcã.
Mëma, pòwiédz, co to je?
Tatkù, tatkù, rzeczë mie!
Lubiã bôjczi i zabôwczi,
wnetka sama bãdã czëta książczi.
Môlé rãce, môlé nóżczi,
bò móm malo lat.
A tak baro, baro chcã
pòznac cali swiat!

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

bôjka – bajka
drëch – kolega
miono – imię
szlabiza – sylaba
wcyg – zawsze
wnetka – wkrótce
wzôjno – nawzajem
zabôwka – zabawka
zwãk – głoska

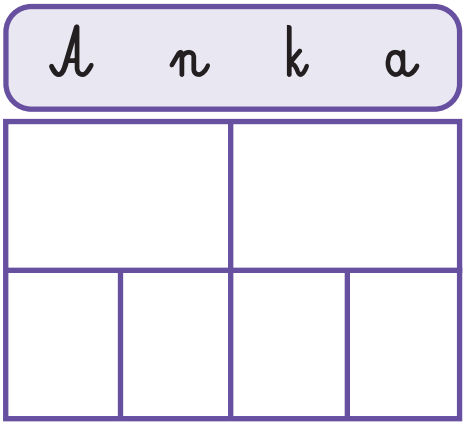
- Òdpòwiédz na pëtania zgódno z tekstã.

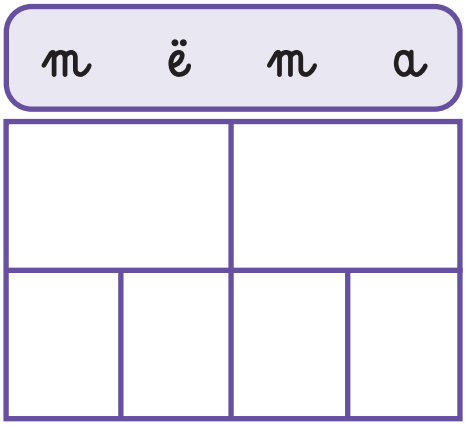
Jaczé miono mô dzéwczątkò z tekstu?
Czemù wcyg zadôwô pëtania?
Co dzéwczã lubi?
Chto bãdze ji czëtôł ksążczi?
Jaczé są rączczi i nóżczi dzéwczątka?
Co Aneczka chce pòznac?

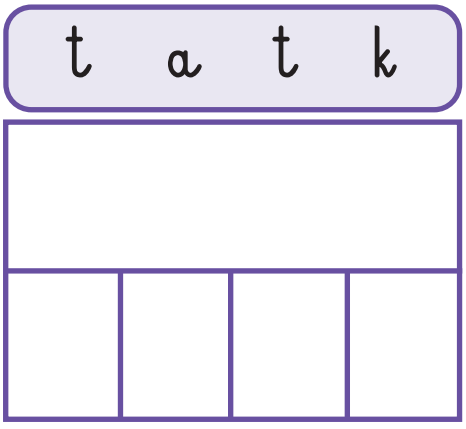
- Przëwitôjta sã wzôjno z drëchama.

Witôj! Jô jem Aneczka. A jak Cebie zwią?

- Pòdzel słowa na szlabizë i na zwãczi.

Aneczka nôbarżi lubi bôjczi, książczi i zabôwczi. Namaluj to, co të nôbarżi lubisz.

zabôwka

książka

Jô

3

To jô

To są mòje rãce,
to są mòje nóżczi,
to je mój brzuszk,
a w nim pãpiùszk.

To szëja, to głowa,
to òczë, to ùszë,
to nosk, a to gąbka,
to są mòje włosë i snôżô frizura.

Piãkno sã przëwitóm,
pòdóm rãkã prawą,
tej sã ùkloniã
i z ùsmiéwkã na twarzë
pòwiém „Dobri dzéń”.
Jak chcesz bëc pòstëszné
to zrób tak, jak jô.

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

czile – kilka
dzél – część
gãba – usta
gôdka – mowa
malënk – rysunek
narôz – razem
pòsobica – kolejność
pòstac – postać
pòzwa – nazwa
przërëchlëc – przyspieszyć
remiã – ramię
szëja – szyja
szkólny – nauczyciel
sztrofka – zwrotka
terôzka – teraz
ùsmiéwk – uśmiech
wëzdrzatk – wygląd
wiérzta – wiersz

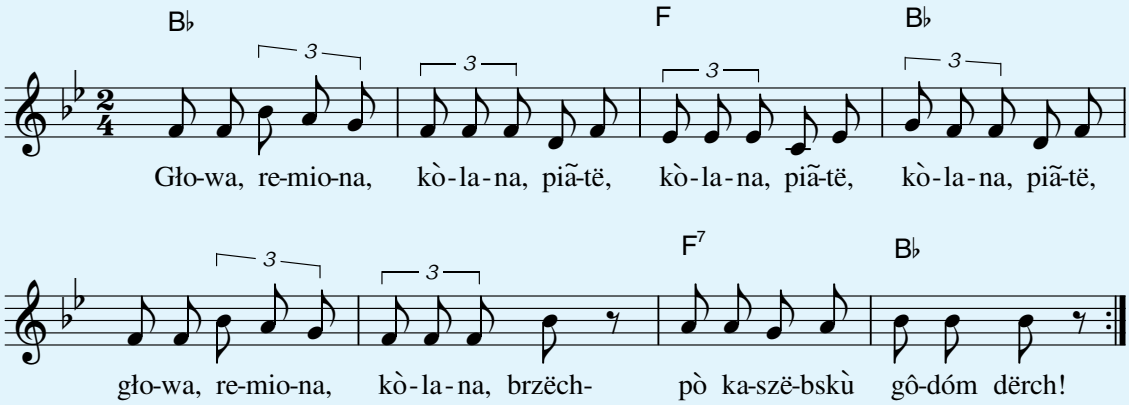
- Pò wësłëchanim wiérztë pòkażë na malënkù dzéle cała, ò jaczich je gôdka w tekscе i nazwij je. Wszëtczé pòzwë pòwtórzë czile razy.
- Słëchôj tekstu i pòkazywôj na se dzéle cała, ò jaczich czëtô szkólny w pierszi i drëdżi sztrofce.
- Szkólny jesz rôz pòmalinkù czëtô dwie sztrofczi, a të maluj prosti wëzdrzatk człowieka pòsobicą, tak jak to je czëtóné.
- Trzecô sztrofka wiérztë je instrukcją, jak nôleżi sã przëwitac. Zrób wszëtkò tak, jak tam je napisóné.
- Terôzka pòkażë wszëtkò, co szkólny bãdze czëtół w całi wiérzce narôz.
- Naùczta sã spiewac *Rimòwanczi z pòkazywanim*. Pò jaczims razu nôleżi przërëchlëwac spiéwanié, a chto sã zmili, dôwô fant.

Rimòwanka z pòkazywanim

Szëja, remiona, kòlana, piãtë,
kòlana, piãtë, kòlana, piãtë.
Szëja, remiona, kòlana, brzëch,
pò kaszëbskù gôdóm dërch.

Głowa, remiona

Popularna

dorosli człowiek

dzeckò

Rechòwanié

4

Mòje nóżczi

Mòje nóżczi baro dżibczé
mògą skakac kùli chcą.
Jeden, dwa, trzë, sztërë, piãc,
czë Të téż môsz skakac chãc?

Éwa Warmòwskô

- Spróbùj, co mògą zrobic twòje nóżczi. Rób to, co bãdze terô gôdôł szkólny:
  - skôczë chwilkã na prawi, pózni na lewi nodze;
  - pòdskòczë na dwùch nogach trzë razë;
  - skôczë na prawi nodze do tëłu;
  - skôczë na lewi nodze do przódkù;
  - skôczë na dwùch nogach w prawò;
  - skôczë na lewi nodze w lewò;
  - zrób dwa kroczi przed sebie, a tej trzë w tił.
- Pòrechùjta na głos:
  òkna w salë, palce jedny rãczi, swòje òczë, tôfle na scanie.

Słowôrzk

bala – piłka
blóna – chmura
bómk – cukierek
dzesãc – dziesięć
dzewiãc – dziewięć
dżibczi – gibki
kùli – ile
miesąc – księżyc
òłówk – ołówek
òsem – osiem
róbzak – tornister
slëwa – śliwka
słunuszkò – słońce
sédem – siedem
szesc – sześć
tôfla – tablica
zesziwk – zeszyt

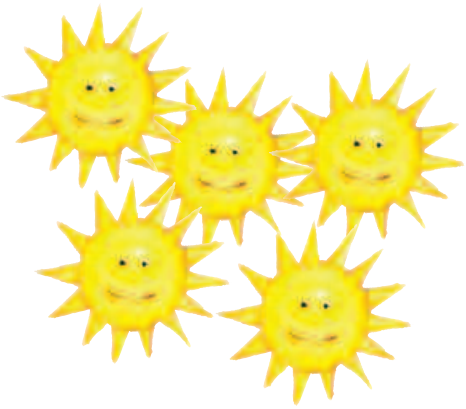
Kùli rzeczi widzysz na malënkach?

bala

ról̇zak

słunuszkò

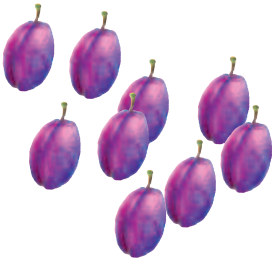
òłówk

książka

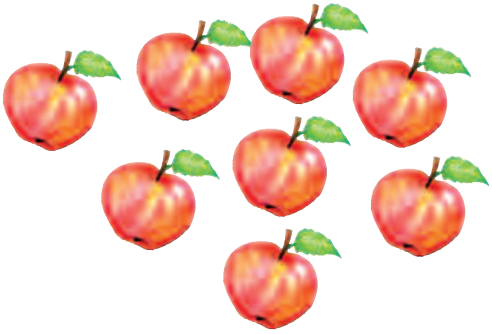
bómk

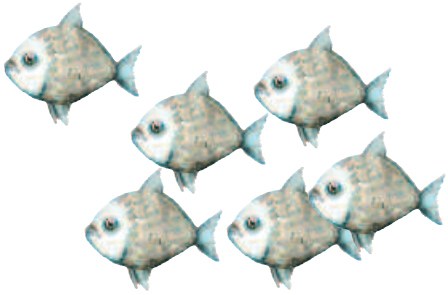
slëwa

balón

jabkò

ribka
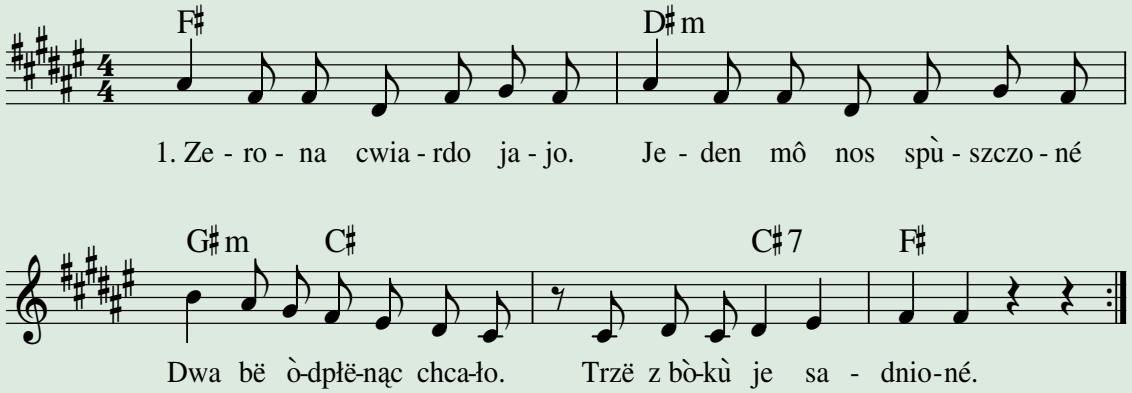
- Pòrechùj ksążczi i zesziwczi w swòjim róbzakù.
- Namaluj:

trzë gwiôzdë, sztërë słuńca, dwa miesące,
szesc błónów.

Cyfrów klasa

Tomasz Fopke

Cyfrów klasa

Zero — na cwiardo jajo
Jeden mô nos spiszczoné
Dwa bë òdpiënąc chcalo
Trzë z bòkù je sadnioné

Sztërë w górã czikrëje
Piãc wzérô so do tëlu
Szesc zarô gwës zemgleje
Sétmë drëcha zawòlô

Òsmë scësnioné pasã
Dzewiãc drzémie timczasã
Dzesãc, co róbzak nosza
I to je cyfrów klasa!

Tomôsz Fópka

jeden

sztërë

Farwë

5

Farwë

Czôrné ptôchë pòzlecalë
a tej głosno zakrakalë:
czôrné nielbò, czôrny las,
czôrnô wòda, czôrné kwiatë,
czôrné słunkò z czôrną błóną,
czôrny, smùtny dzéń.

A jak dzôtczi przënëkalë
ze smiéchã i spiéwã,
taczi swiat ùzdrzalë:
mòdré nielbò, las zelony,
strzébrznô wòda, farwné kwiatë,
złoté słunkò,
farwny, snôżi dzéń.

Czôrné ptôchë wëpłoszimë,
niech òdlecą dalek stąd.
Më farwama sã ceszimë
i kòżdim zwëczajnym dniã.

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

farwa – kolor
farwny – kolorowy
lilewi – fioletowy
miedwiédz – niedźwiedź
niebò – niebo
nórt – kąt
pòmarańcza – pomarańcza
prostonórt – prostokąt
ptôch – ptak
sniég – śnieg
snôżi – piękny
strzébrzny – srebrny
sztrich – linia
trôwa – trawa
trzënórt – trójkąt
zajk – zając

- W teksce pòjawiłë sã dwa òbrazë: czôrny i farwny. Na kòżdim z nich bëłë juwerné elemeńtë. Co sã pòjawiło na òbrazach?

  Słëchôj pòmalëcznégò czëtaniô drëdżi sztrofczi i maluj to, co rozpòznôwôsz. Dobiérôj przë tim pasowné farwë.
  Pò skùńczenim robòtë sprawdzta razã, czë wszëtkò je zrobioné dobrze.

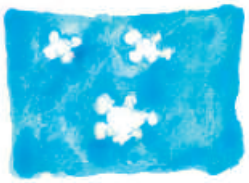
- Zapòznôj sã z pòzwama farwów:

biôli jak

żôłti jak

pòmarańczowi jak

zelony jak

mòdri jak

lilewi jak

czerwiony jak

bruny jak

szari jak

czôrny jak

- Namaluj:

jeden
biôłi
trzënórt

dwa
żôłté
prostonórtë

trzë
zeloné
kòła

sztërë
mòdré
gwiôzdë

piãc
czerwionëch
serców

szesc
brunëch
kwadratów

sédem
szarëch
miesąców

òsem
czôrnëch
sztrichów

dzewiãc
pòmarańczowëch
jabków

dzesãc
lilewëch
slëwów

- Szukôj wkół se rzeczi co mają taczé farwë, jaczé pòwié szkólny.
- Zrób malënk do pierszi sztrofczi. Pòrównôj terôzka swój pierszi i drëdżi malënk. Chtëren z nich barżi Cë sã widzy: czôrny czë farwny?

Farwny palac

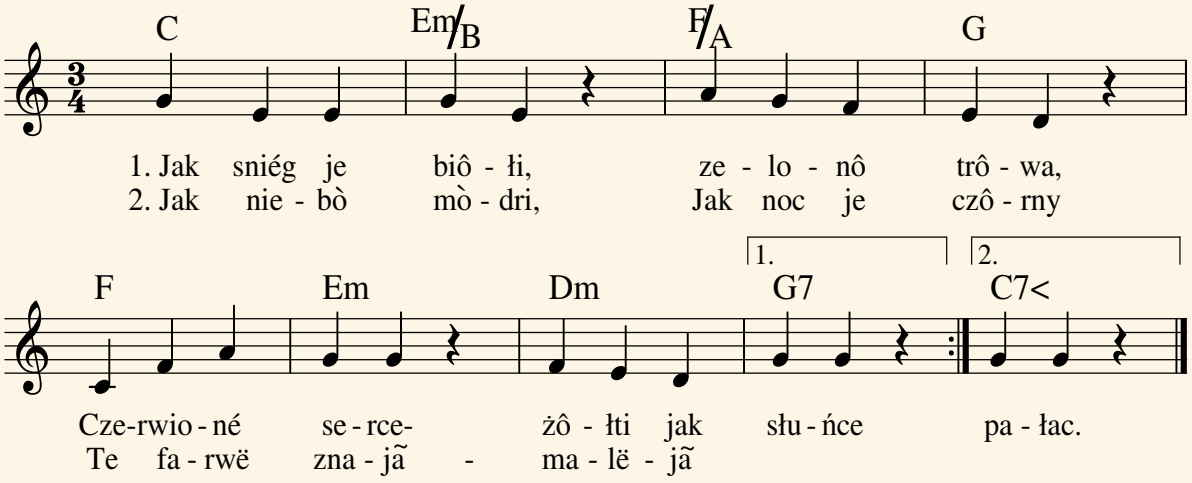
Jak sniég je biôłi
Zelonô trôwa
Czerwioné serce
Żôłti jak słuńce

Jak niebò mòdri
Jak noc je czôrny
Te farwë znajã
Malëjã palac.

Tomôsz Fópka

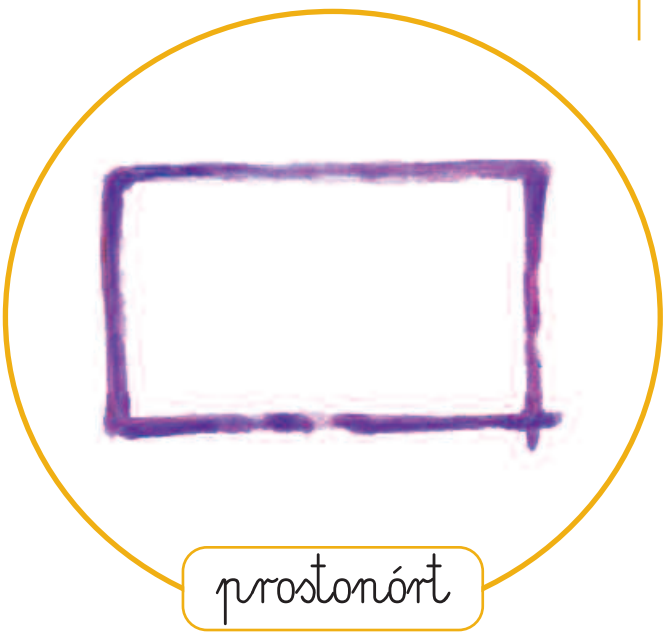
Farwny pałac

Tomasz Fopke

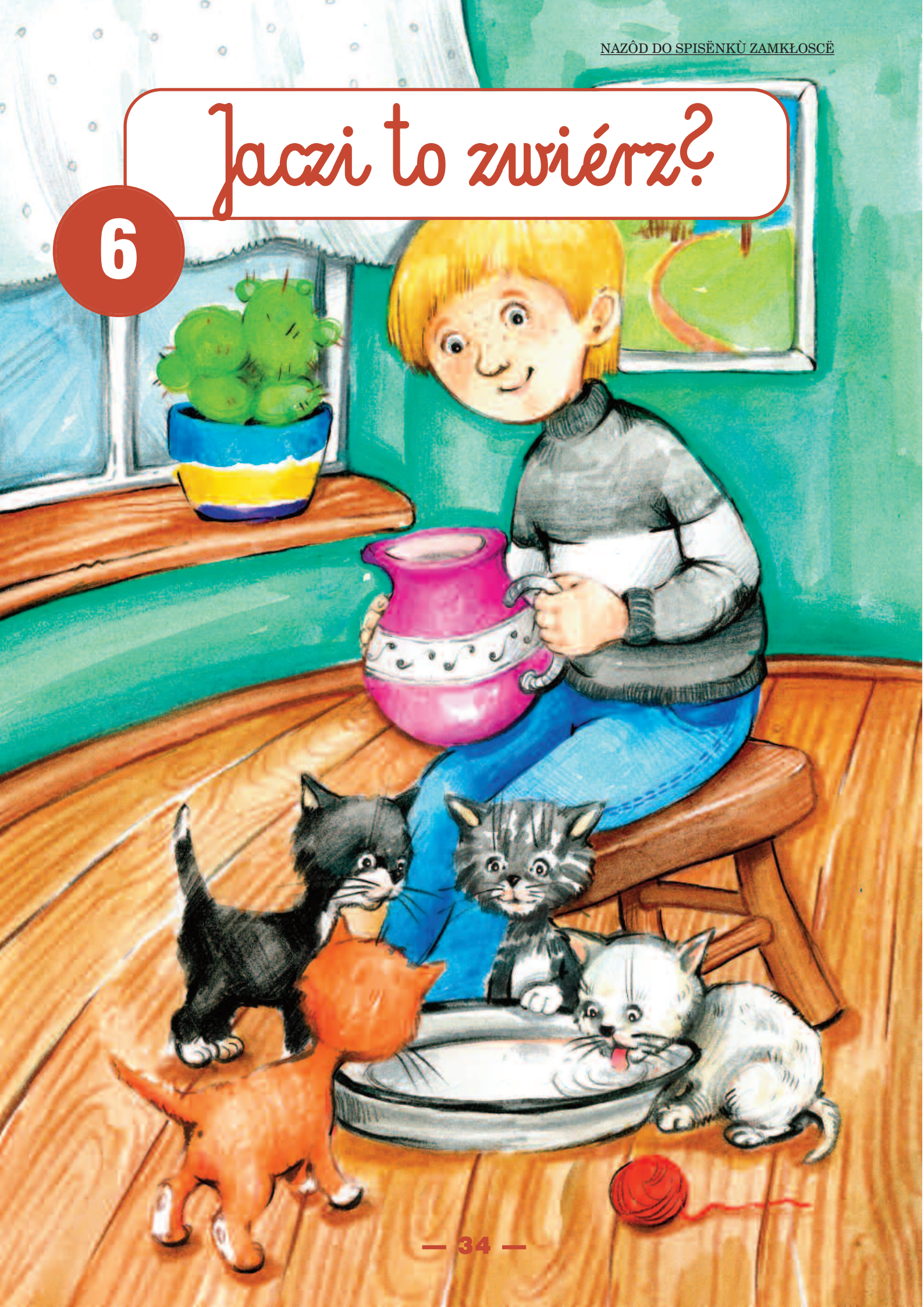
trzënórt

prostonórt

6 Jaczi to zwiérz?

Wëzgódka

Czej je malinczi,
pije mlékò.
Wiôldżi chwôtô mëszë.
Jãzëkã calé calo mëje,
òpòcuszkù wiedno chòdzy,
tak że nicht gò nie ùczëje.

Éwa Warmòwskô

- Wëzgòdnij, ò kògùm je gôdka w teksce.
- Maluj to, co czëjesz:

Môlé kóleczkò,
wiôldżé kóleczkò,
przë môlim —
z prawi stronë ùchò,
z lewi stronë ùchò,
z prawi stronë trzë wąsë;
z lewi stronë trzë wąsë;
przë wiôldżim —
ògónk zakrącony
i je kòt tëlã òbrócony.

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

bleczec – miauczeć
chòwac – hodować
chwatac – łapać
dozerac – pielęgnować
familiô – rodzina
kóleczkò – kółeczko
mlékò – mleko
mùjkac – głaskać
ògónk – ogonek
òpòcuszkù – cicho
przënôlégô – należy
slépka – oczka

Słëchôj tekstu i dôj òdpòwiedzë na pëtania.

Jónk i kòtë

Jeden, dwa, trzë, sztërë,
bleczą głosno kòtë môłé.
Mléczka napic bë sã chcałë.
Przëszedł Jónk, mléczka wlôł,
kòtë piłë, a òn zdrzôł.

Éwa Warmòwskô

Kùli je kòtków ?
Jaczé òne są?
Co òne robią?
Czegò bë chcałë?
Chto do nich przëszedł?
Co jim dôł?
Co robił Jónk,
czej kòtczi piłë mléczkò?

- Czë môsz kòtka? Chto z twòji familii dozérô kòtka?
  Jak przënôlégô zajimac sã kòtkã? Czë tak, jak dzeckò napisało w lësce do starczi, czë mòże jinaczi?

mësz

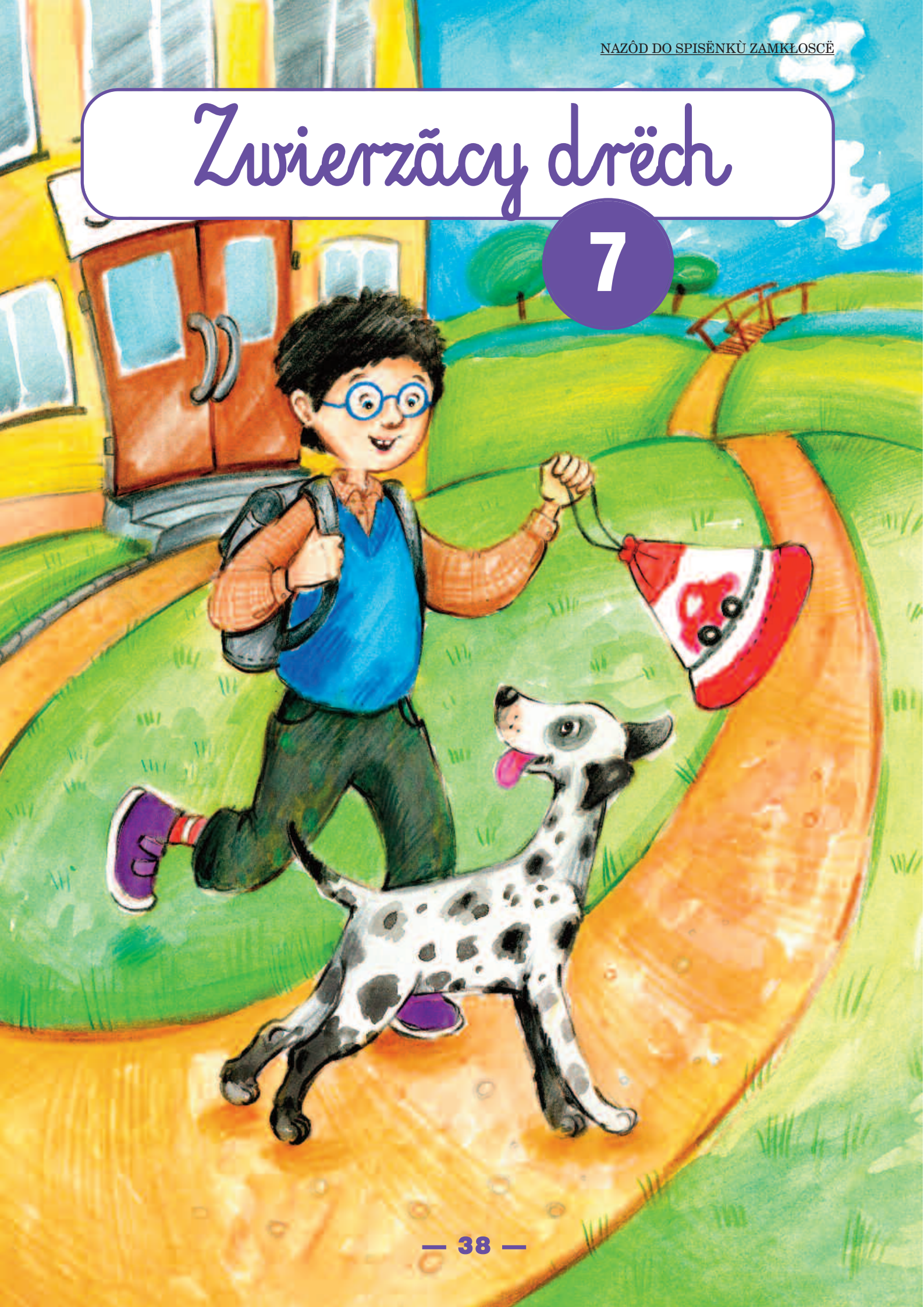
Lëst

Kòchónô Starkò!
Móm môlégò kòtka.
Kòtk skôcze, drapie, pije mléczkò,
bawi sã kłąbkã wełnë
i mô taczé snôżé zeloné slépka.
Jak gò mùjkóm,
mrëczi sobie pò kòcémù.
Kòchónô Starkò!
Bëlno swòjégò kòtka dozéróm
i pamiãtóm Twòje słowa:
zwiérz to nie je zalôwka,
to żëjącô jistnota.
Dlôte mùszi sã nim òpiekòwac.

Éwa Warmòwskô

Zwierzãcy drëch

7

Drëch

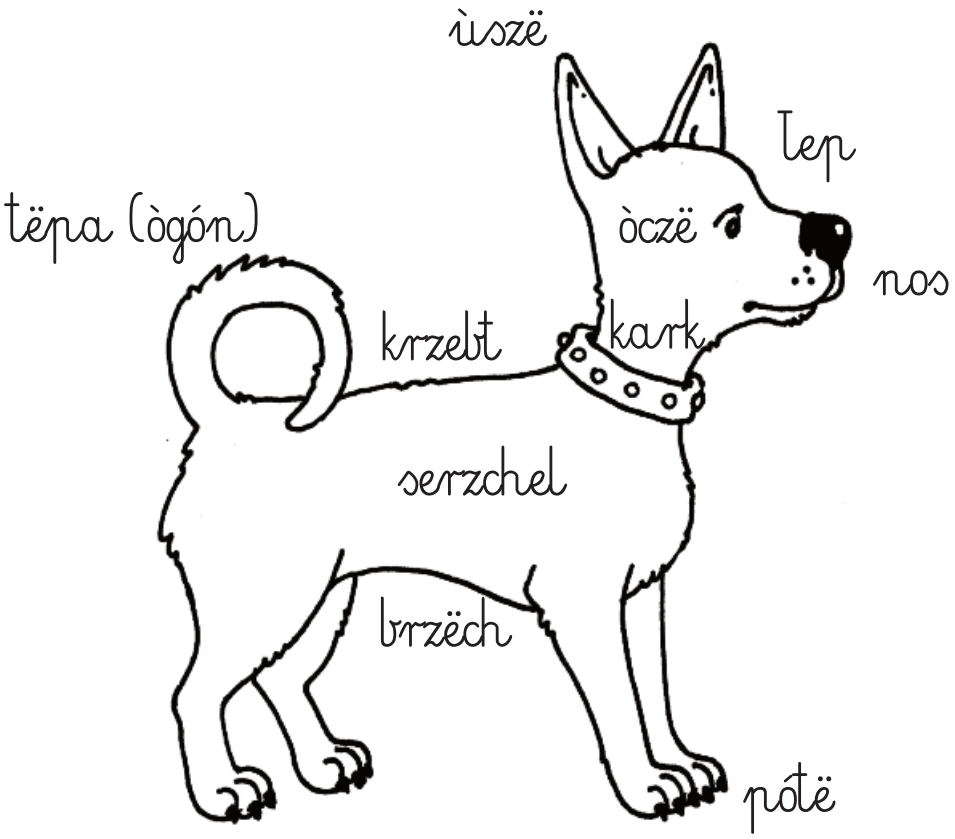
Rôz do szkòlë przëszedł tósz,
leno ùczëc sã – ani rusz!
Szukôł, wąchôł, gònił pò szkòle.
Jaż w kùńcu zaszczekôł tak:
Ni ma tu czasã mòjégò Tómka,
haù, haù, haù?
Timczasã zazwònił zwónk,
ze salë wëbriegnął Tómk.
Tósz przëskòcził do Tómka,
a że ùczbów ju bëło kùńc,
na szpacér razã mògłë wińc.
Mùszã tuwò wszëtczim rzec:
Miec prôwdzëwégò drëcha
to baro wôżnô rzecz.

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

bùda – buda
drëch – przyjaciel
kark – szyja
krzebt – grzbiet
łep – głowa
plëta – kałuża
póta – łapa
serzchel – sierść
szpacér – spacer
tëpa – ogon
tósz – pies

- Zdrzë na malënk, co przedstôwiô psa. Pòznôj elemeńtë bùdowë pségò cała.

- Òpiszë wëzdrzatk Tómkòwégò psa, jaczégò widzysz na malënkù przë teksce. Felëjącé słowa dopòwié szkólny.
- Psë mògą miec rozmajité miona, np. Szarik, Bùrk, Azór. Nadôj miono Tómkòwémù tószowi. Bôczë, że miona pisze sã wiôlgą lëtrą.
- Przepiszë taczi tekst:

Tómka zwie sã ..... .

..... môj .

Kòl ni stoji .

Tómk baro lubi swòjégò .

Tómk i jegò tósz są drëchama. Czë wszëtcë lëdze lubią psë?
Naùczë sã spiewac piosenkã ò tószu, co nie béł kòchóny. Pamiãtôj, żebë twój tósz béł wiedno kòchóny.

Niekòchóny tószk

Òdnąd — donąd so chòdzy,
Z daleka òd lëdzy —
Niekòchóny tószk...

Slépczi w zemiã wcyg wbijô,
W plëtach sã przezérô —
Niekòchóny tószk...

Tomôsz Fópka

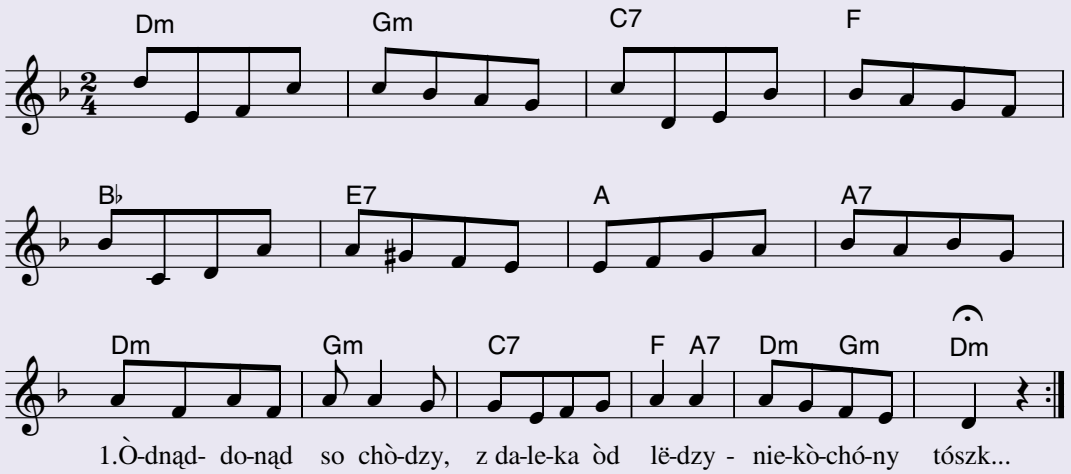

ùczeń

tãga

Niekòchóny tószk Tomasz Fopke

Na pòdwòrzim

8

Na pòdwòrzim

Kùr nas bùdzy ò pòrénkù,
kòt, czej nie spi, gòni mëszë,
kùra jôjka niese.
Tósz pilëje chëczi,
krowa dôwô mlékò.
Gãsé pióra na pòdëszkã
kòżdi chcôłwë miec.
Òwca w welnã je òbùtô
na stréfle dlô ce.
A gùlôk głosno gùlgòce:
gùl, gùl, gùl, kòżdi zwiérz
wôżny je na swiece.

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

bùczka – świnka
chòwa – zwierzęta hodowlane
gùlôk – indor
kôrbic – rozmawiać
krusza – krowa
kùr – kogut
pilowac – pilnować
slépka – oczka
snicé – sen
spiéwa – śpiew
stréfle – pończochy
trus – królik
wzerac – patrzeć
zgrzébiã – źrebię

- Zdrzë na malënk przë teksce. Ni ma na nim wszëtczich zwierzątków z tekstu. Kògò na nim braknie?
- Pò wësłëchanim wiérztë pòwiédz, chto i co robi:

pieje.

gùlgòce.

gòni

.

niese

.

pilëje

.

Òd

je

.

dô nóm

na

.

Z

bãdze wełna na

.

- Sprawdzenié pamiãcë. Òdpòwiédz na taczé pëtania: chto pieje, dôwô wełnã, gòni mëszë, dôwô pióra, pilëje chëczi, dôwô mléczkò, gùlgòce?

Czë wiész, jaczé pògłosë wëdôwają pòznóné zwierzątka?
Òdpòwiédz je w piesniczce T. Fópczi ***Chòwné spiéwë***, chtërny za sztócëk sã naùczisz.

Jesz na pòlu je fùl rosë,
a ju czëc są chòwë głosë.

Refren
kózka – meeeeeeeeeee
kùrczã – piiiiiiiipiiiipiii
jagniã – beeeeeeeeeeee
kôczã – kwaaaaaaaa
krusza – mùùùùùùùùùù
zgrzébiã – hiiiiiiiiiiia
gąsã – gãã ãã ãã ãã gã ãã gã
szczeniã – haùaùaùaùa
gùlã – glglglglglglglgl
kòcã – miaaaaaaaaaaù
bùczka – liiiiiiiiliiiiliii
błós le jeden trus – tssssss

Słuńce sã pòd nosã smieje.
Wzérô, co sã tuwò dzeje.

Refren
kózka – meeeeeeeeeee

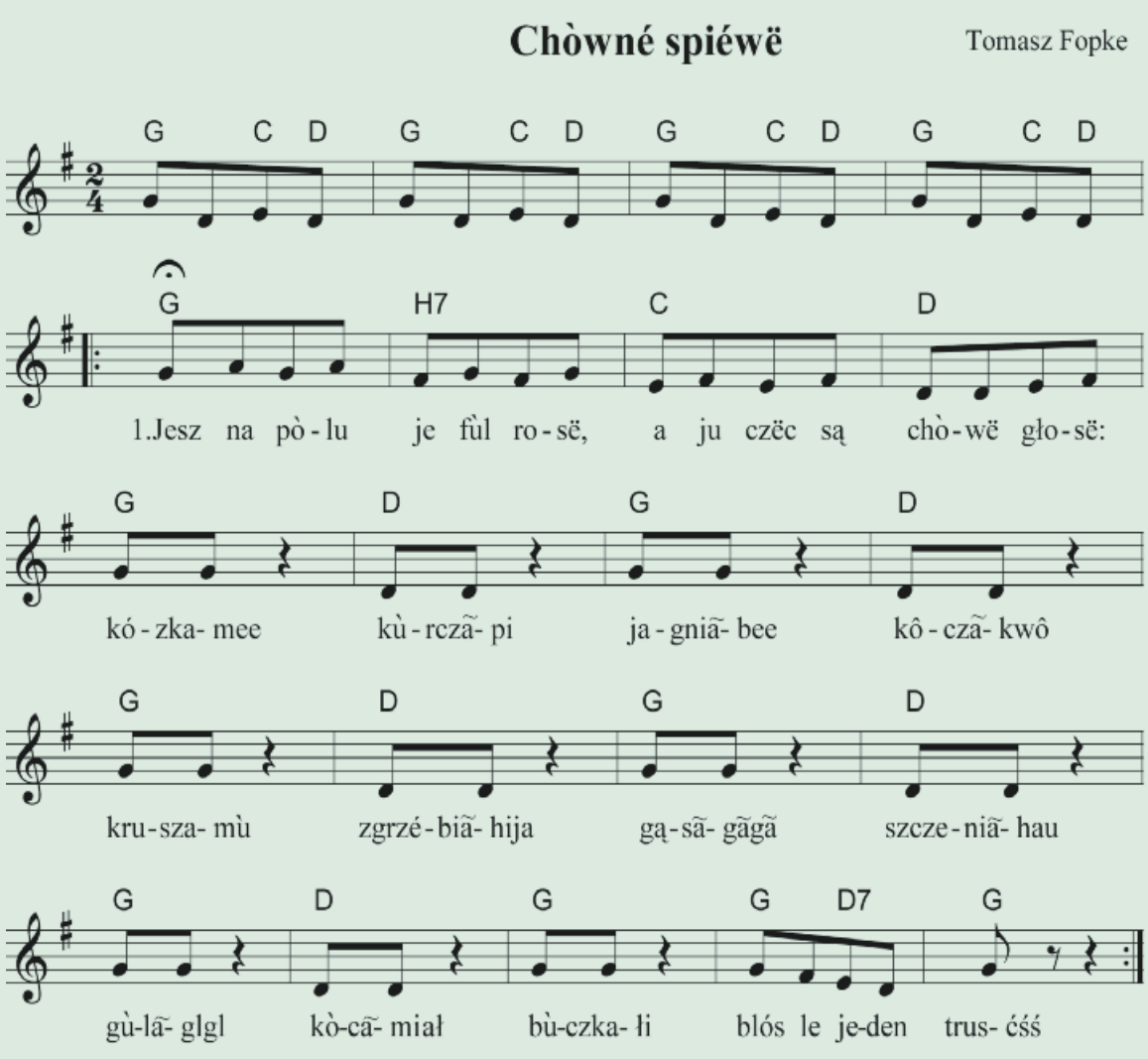
Ju sã slépczi spiącé robią,
a zwierzãta dali kôrbią.

Refren
kózka — meeeeeeeeeeee

Spią i mają dobré snicé.
Takô spiéwa pò wsë lecy.

Refren
kózka — meeeeeeeeeeee

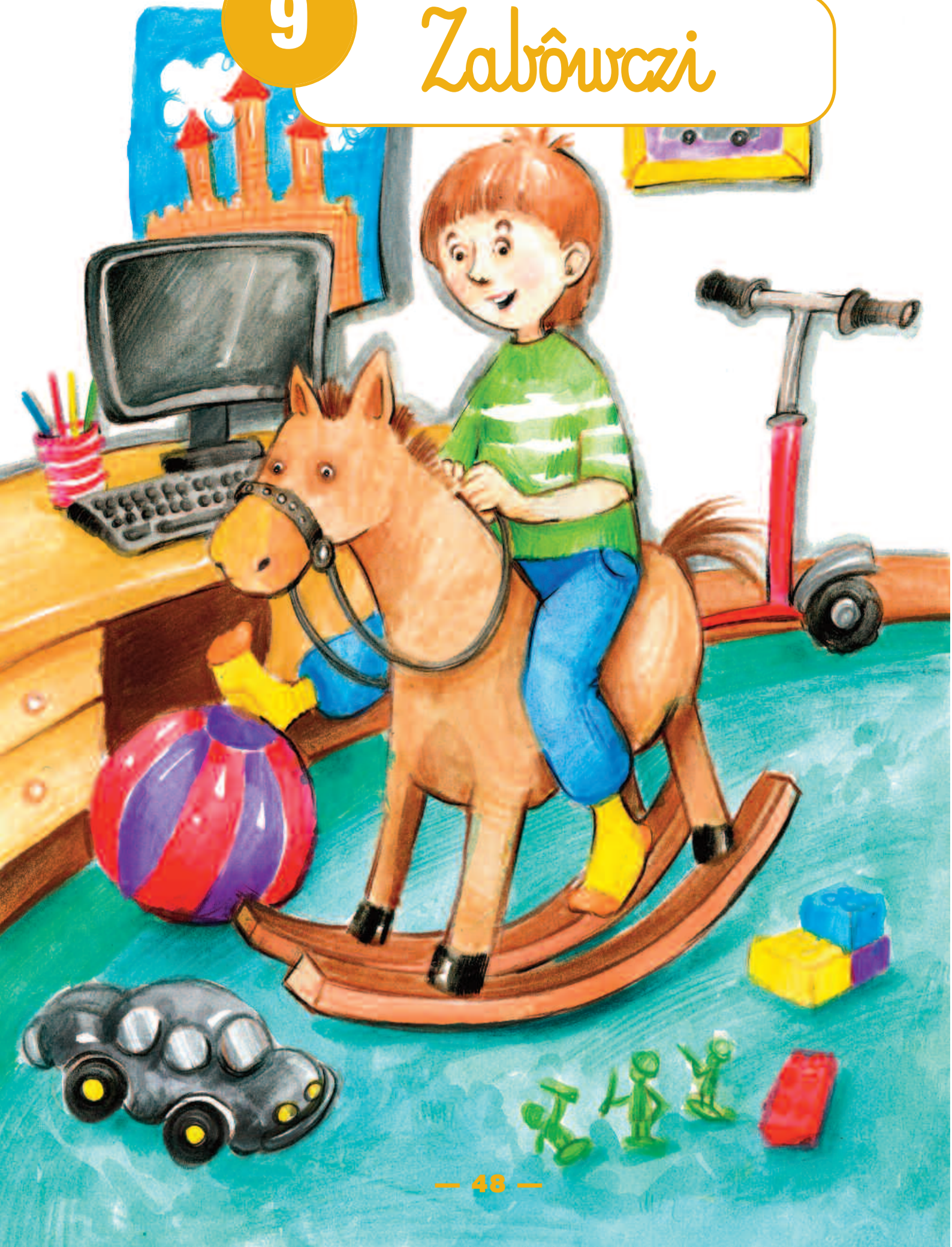
pòdwòrzé

chòwa

9 Zabôwczi

Kònik na biegùnach

Jadã na kònikù drzewianym,
spòd biegùnów sëpią sã skrë.
Trzimiã za grzëwã mòjégò hiszka,
cëż to za jazda je!

Jadã na kònikù drzewianym
że tuńcëje pòdłoga, pòsowa i scanë.
Drzewiany kònik — snôżô zalôwka —
sygnie błós mòckò za grzëwã sã trzëmac.

Kònikù drzewiany,
tak pëszno sã zybac òd scanë do scanë.
Smiejã sã, ceszã i redëjã tak,
że mògã jachac w dzecynny fantazji swiat!

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

aùtkò – samochodzik
bala – piłka
grochòtka – grzechotka
hiszk – konik
kara – taczka
knôpik – chłopczyk
kòlibka – kołyska
kùżel – bąk
piszczówka – gwizdek
pòsowa – sufit
pùpka – lalka
skarbónka – skarbonka
skra – iskra
wòzyk – wózek
zybac sã – kołysać się

- Pòkażë na malënkù: kònika, knôpika, biegùnë, grzëwã, hiszka, pòsowã.
- Môłé dzecë mają wiele zabôwków.
  Dobierzë pòzwë do malënków:

aùtkò, bala, kòlibka, klocczi, pùpka, wòzyk, grochòtka, kùżel, piszczówka, skarbónka, kara

- Zbierzta zabôwczi z waji salë. Ùstalta razã ze szkólnym jich pòzwë. Pózni jedno dzeckò pòkazëje zabôwkã, a jinszé mùszi pòdac ji kaszëbską pòzwã. Chto sã zmili, òdpôdô z grë. Wëgriwô ten, chto nôdłëżi òstónie w grze.

Do wëznaczeniô prowadzącégò je takô wëliczónka:

Aùto, kara, brika, wóz,
chto dzys Cebie bãdze wiózł?
Abò Të, abò Të, a jak nie chcesz,
wëbierz mie!

Éwa Warmòwskô

Słëchôj zdaniów czëtónëch przez szkólnégò. Przë zdaniach zgódnëch z tim, co je zapisóné we wiérzce, rzeczë „prôwda”.

Dzeckò jedze na kònikù.
Kònik je żelazny.
Spòd biegùnów sëpie sã piôsk.
Dzeckò trzimie kònika za grzëwã.
Drzewiany kònik je snôżą zabôwką.
Razã z nim tuńcëje pòdłoga, pòsowa i scanë.
Dzeckò sã smieje, ceszi i redëje.

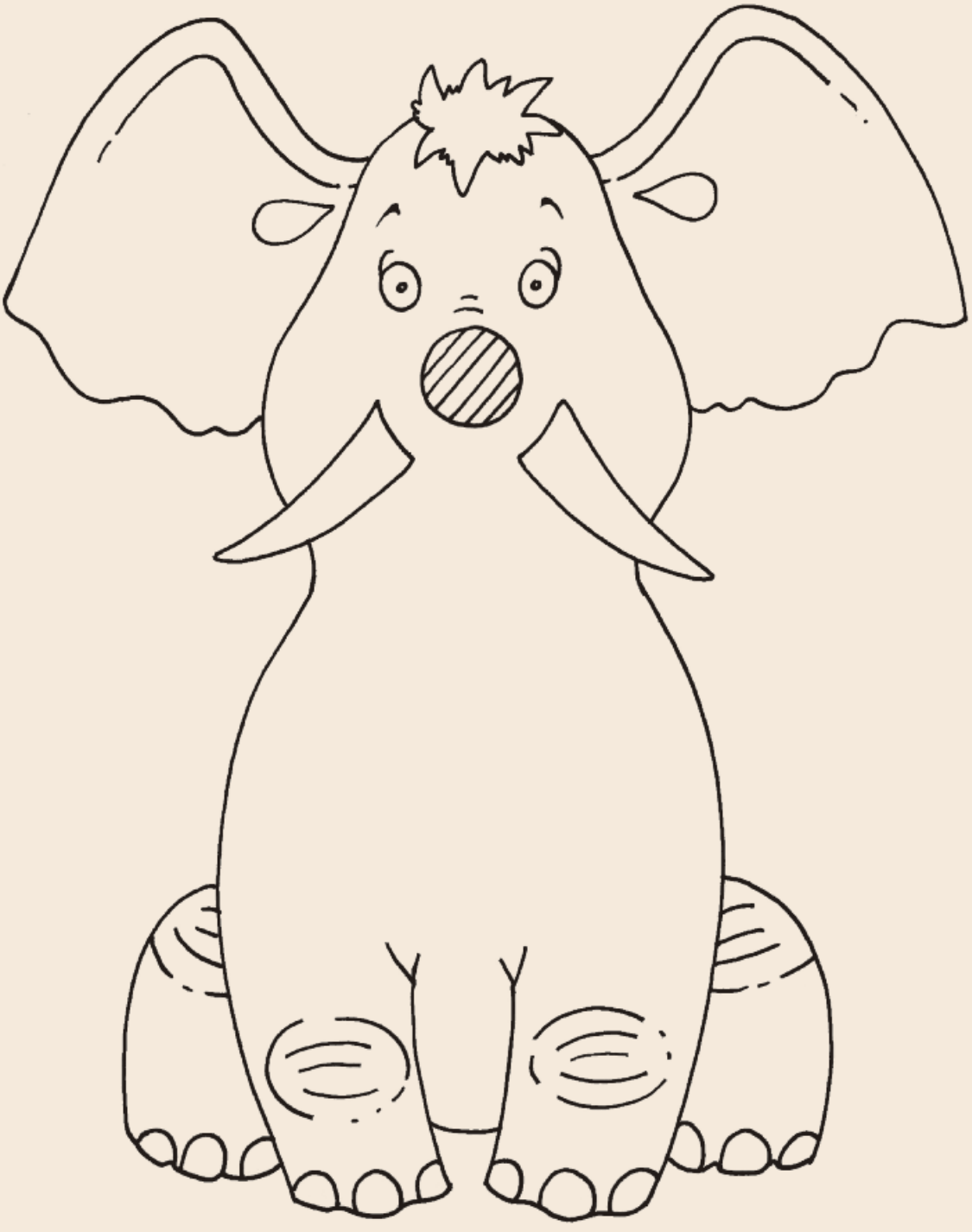
zabôwczi

kònik

Stoń - paluszkòwô zabôwka

10

- Jednégò dnia w szkòłowi jizbie dôł sã czëc taczi gòwôr:

Pòj do mie, pòj do mie abò jô do ce.
Razã sã zabawimë i wiesołò mdze.

Éwa Warmòwskô

Wiész, chto gôdôł?
To bëła paluszkòwô zabôwka – słoń, chtërna leżi jesz na pòlëce, ale za sztócëk Twòje paluszczi jã wëkònają, a tej pòspòłu sã zabawita.

- Przëszëkùj: papiór, farwné wëklejónczi, nożëce, lepiszcze, farwné krédczi.
Za sztócëk szkólny rozdô mòdło słonia, chtërnémù trzeba przëklejic òczë i kłë. Całégò słonia mòże pòfarwic. Tam dze je trąba, wëcynómë dzurkã i wkłôdómë w niã swój paluszk.
Tak jesmë przëszëkòwóny do pòspólny zabawë.

Słoń

Szedł rôz słoń
jeden, dwa, jeden, dwa.
Pòmalinkù, pò përzinkù
trąbą rëchôł w górã, w dół,
jeden, dwa, jeden, dwa.
Chto rozmieje zrobic tak?

Éwa Warmòwskô

- Zabawa:
Dzecë stôwają w pôrach ze swòjima słonikama na paluszkach i wòłają do pòspólny zabawë słowama *Pòj do mie, pòj do mie ...*
Szkólny czëtô wiérztã *Słoń*, a dzecë maszérëją *jeden, dwa, jeden, dwa* i *rëchają trąbą* (paluszkã) *w gòrã i w dół.*

Słowôrzk

farwic – kolorować krédka – kredka lepiszcze – klej

Dzecné jigrë

11

Wiesoli swiat

Skôcze Ala,
skôcze bala,
skôcze żaba,
skôcze kòt.
Terô wszëtczim sã wëdôwô,
że swiat cali skôcze mët.

Mòje nóżczi téż chcą hòpsac
na skôczónce,
na zelony, mitczi Łące.
Jeden, dwa,
jeden, dwa.
Je wiesoli cali swiat!

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

bùczka – świnka
copac sã – cofać się
czipka – kurka
drëbòlëc – dreptać
dzecny – dziecinny
hòpsac – podskakiwać
jigra – zabawa
pòsobica – kolejność
skôczónka – skakanka
szragò – ukośnie
sztócëk – chwilka

- Pò wësłëchanim wiérztë pòwiédz, chto skôcze.
  Namaluj wszëtczich.
- Je jesz chtos, kògò nóżczi téż chcą hòpsac. Na czim ten chtos chce skakac?
- Czë Të téż chcesz pòdskakiwac?
  Wëznaczta z drëchama, chto mdze pòsobicą pòdskakiwôł. Do wëznaczeniô pòsłużta sã wëliczónką.

Wëliczónka
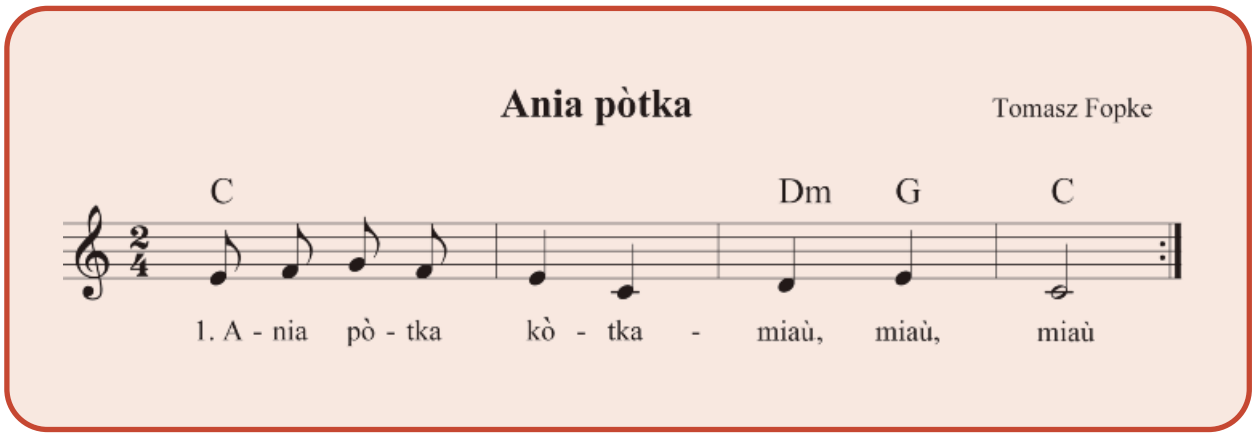
Jabłkò na drzewie,
sliwka w kómpòce.
Na kògo wëpadnie,
ten mùszi pòdskòczëc!

Éwa Warmòwskô

- Dzecë lubią sã bawic w téater.
  Za sztócëk pòdzelita sã rolama i bãdzeta spiéwa.
  Pòsłëchôj tekstu i pòrechùj, wiele dzecy bãdze mùszało grac w mùzycznym téatrze.

Ania pòtka

Ania pòtka kòtka – miaù, miaù, miaù
Ania pòtka pieska – haù, haù, haù
Ania pòtka mëszkã – pi, pi, pi
Ania pòtka krówkã – mù, mù, mù
Ania pòtka kózkã – me, me, me
Ania pòtka jagniã – be, be, be

Ania pòtka gąskã — gã, gã, gã
Ania pòtka zgrzébiã — hija,a
Ania pòtka brùczkã — li, li, li
Ania pòtka czipkã — czip, czip, czip
Ania pòtka kaczkã — kwa, kwa, kwa
Ania pòtka mrówkã — mru, mru, mru

- Jesz jedna jigra, chtërna pòmòże ùtrwalëc rechòwanié. Kòżdé z dzôtków bãdze terô jakąs cyfrą abò lëczbą. Szkólny bãdze gôdôł, co nôleżi robic.

Pón generôł

Pón generôł wòjskò liczi:
Jeden, dwa — do przódkù marsz!
Dwa i trzë — pół krokù w bòk!
Trzë i sztërë — wez, drëbòlë!
Sztërë, piãc — chòdzëc, nie spac!
Piãc a szesc — flot sã copie!

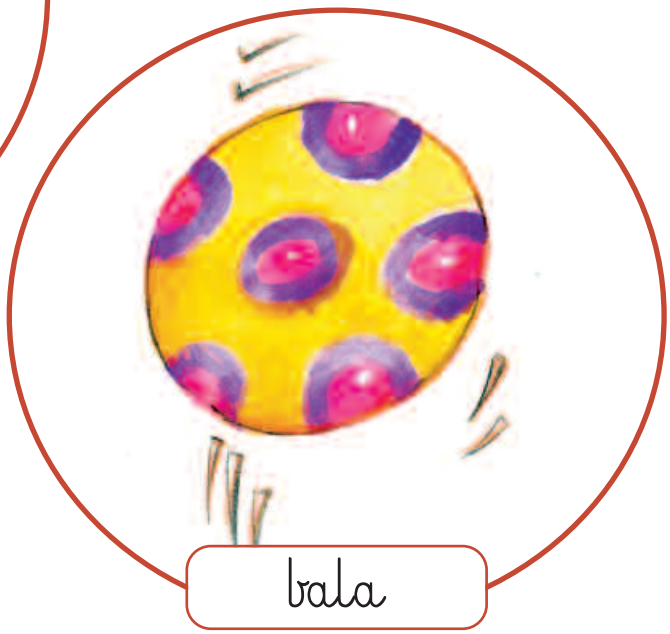
Szesc i sétmë – szragò briôj le!
Sétmë, òsmë – przerwa, mëslë!
Òsmë, dzewiãc – prawò, lewò!
Dzewiãc, dzesãc – kùńc ju, szkòda!

Tomôsz Fópka

świat
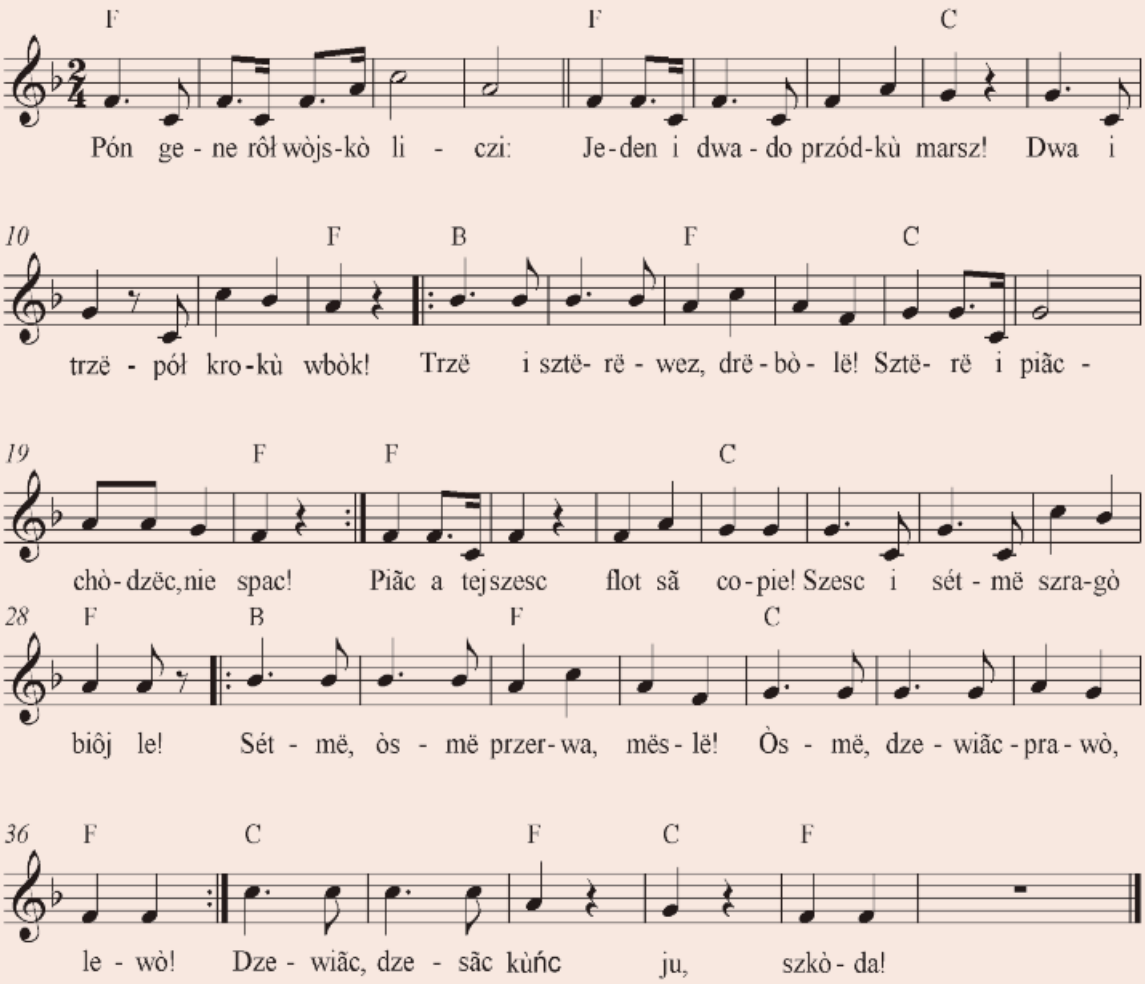

bala

muz. Weronika Korthals-Tartas
sł. Tomasz Fopke

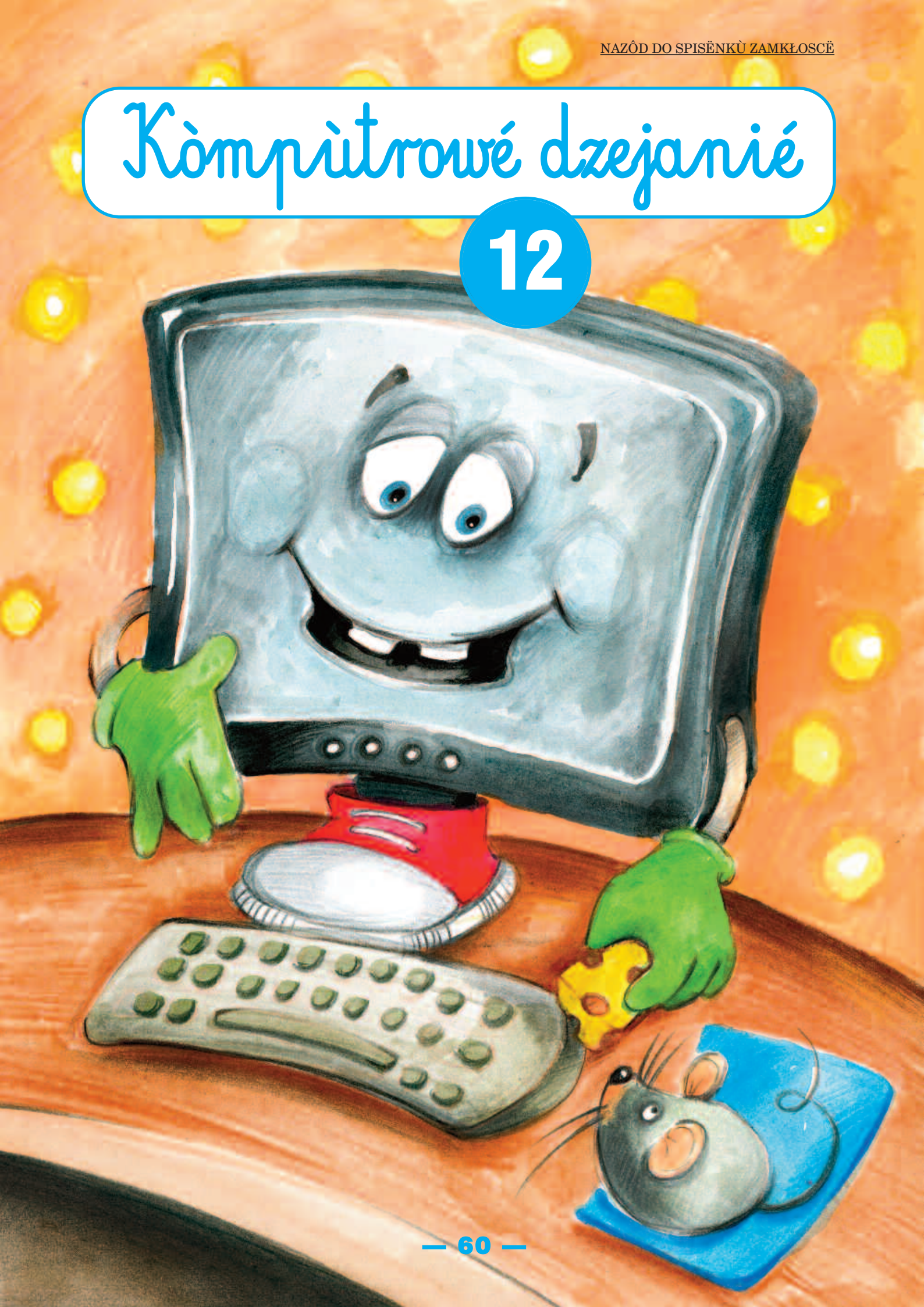
Pón generôł

(Zabawa na kroki, liczenie do 10)

Kòmpiùtrowé dzejanié

12

Na mòjim laptopie

Na mòjim laptopie chãtno sobie gróm
I wiele klawiszów chùtkò przëcyskóm...

Czedë wcësnã „enter”, tedë jidã wprzódk,
A do zamikaniô „alt ef sztërë” móm...

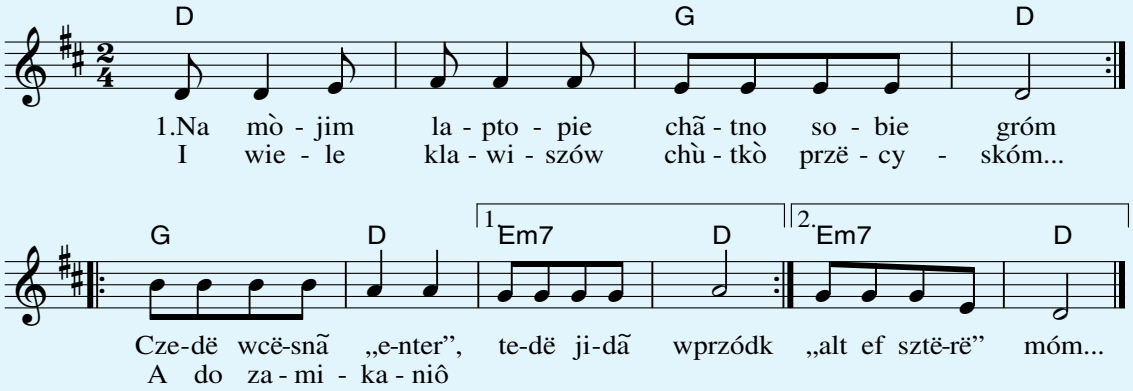
Czej chcã zapamiãtac, wcyskóm „kòntrol es”
A jak co skasowac – ùżëjã „dilejt”...

Znajã mój kòmpiùter òd „ef dwa” do „end”
Jak pòrëszã mëszką – widkã mërgô mie...

Tomôsz Fópka

Na mòjim laptopie

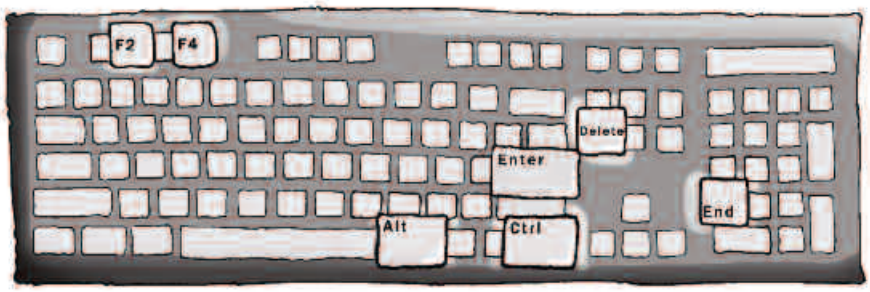
Muzyka: Weronika Korthals- Tartas
Słowa: Tomasz Fopke

Słowôrzk

dzejanié – działanie
mërgac – mrugać
kluczplata – klawiatura
kòmeńda – komenda
widk – światełko

- Dzecë lubią kòmpùtrë. Të gwësno téż. Do czegò gò ùżiwôsz? Czë tak, jak w teksce – do graniô, czë pòtrafisz na nim robic jesz jiné rzeczë?
- Zdrzë na kluczplatã i òdszukôj na ni wëmienioné w teksce klawisze. Do czegò òne służą?
  Przecwiczë na ni òmówioné w teksce kòméńdë.
  Wëpróbùj dzejanié klawiszów na prôwdzëwim sprzãce w kòmpùtrowi salë.

mëszka

kòmpiùter

- W teksce pòjawiło sã wiele słów, co nazéwają czinnoscë. Są tam taczé słowa:

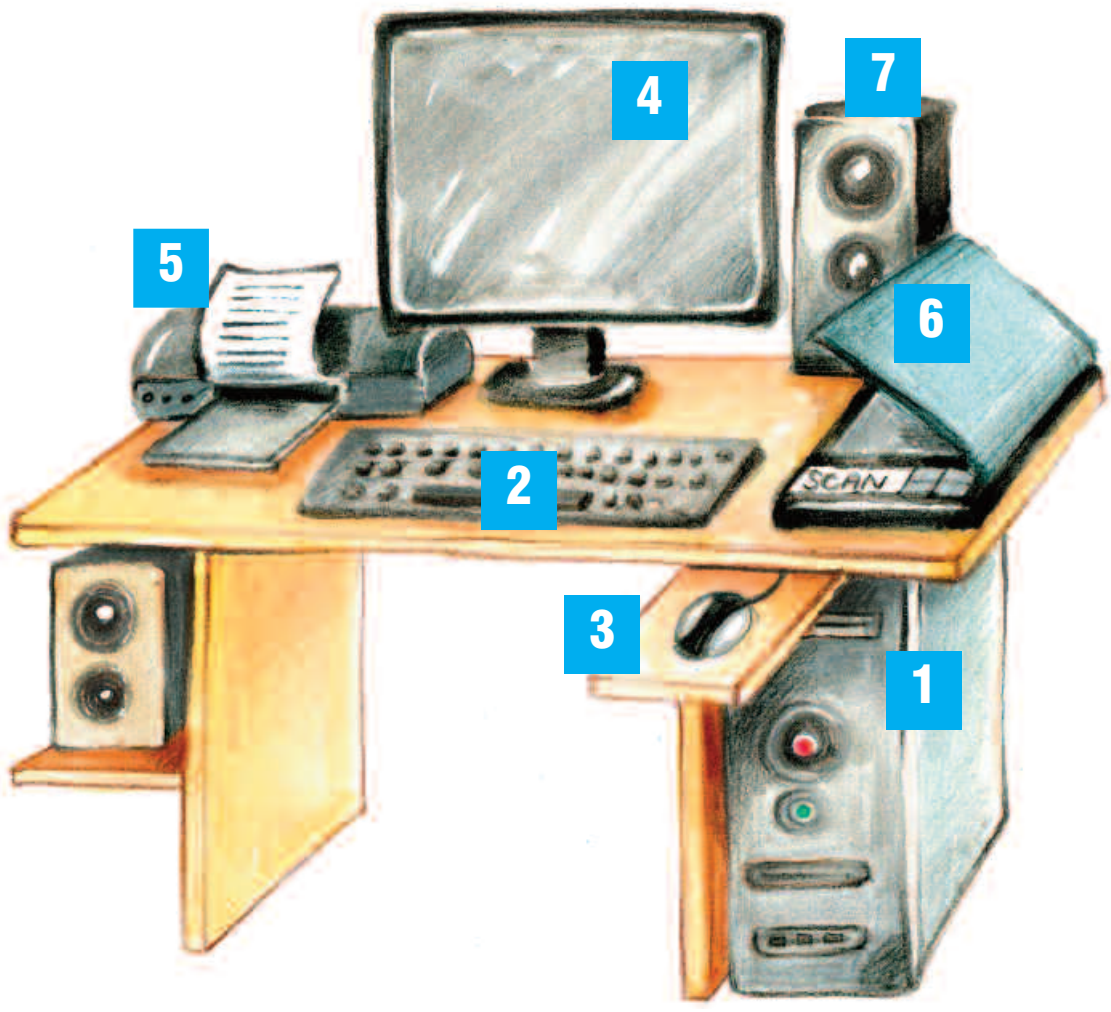
  grac, przëcësnąc, wcësnąc, jic, zamknąc,
  zapamiãtac, skasowac, ùżëc, znac, pòrëszëc, mërgac

  Czë pòtrafisz pòdac jesz jaczé jinszé słowa nazéwającé czinnoscë, co są zrzeszoné z robòtą na kòmpùtrze.

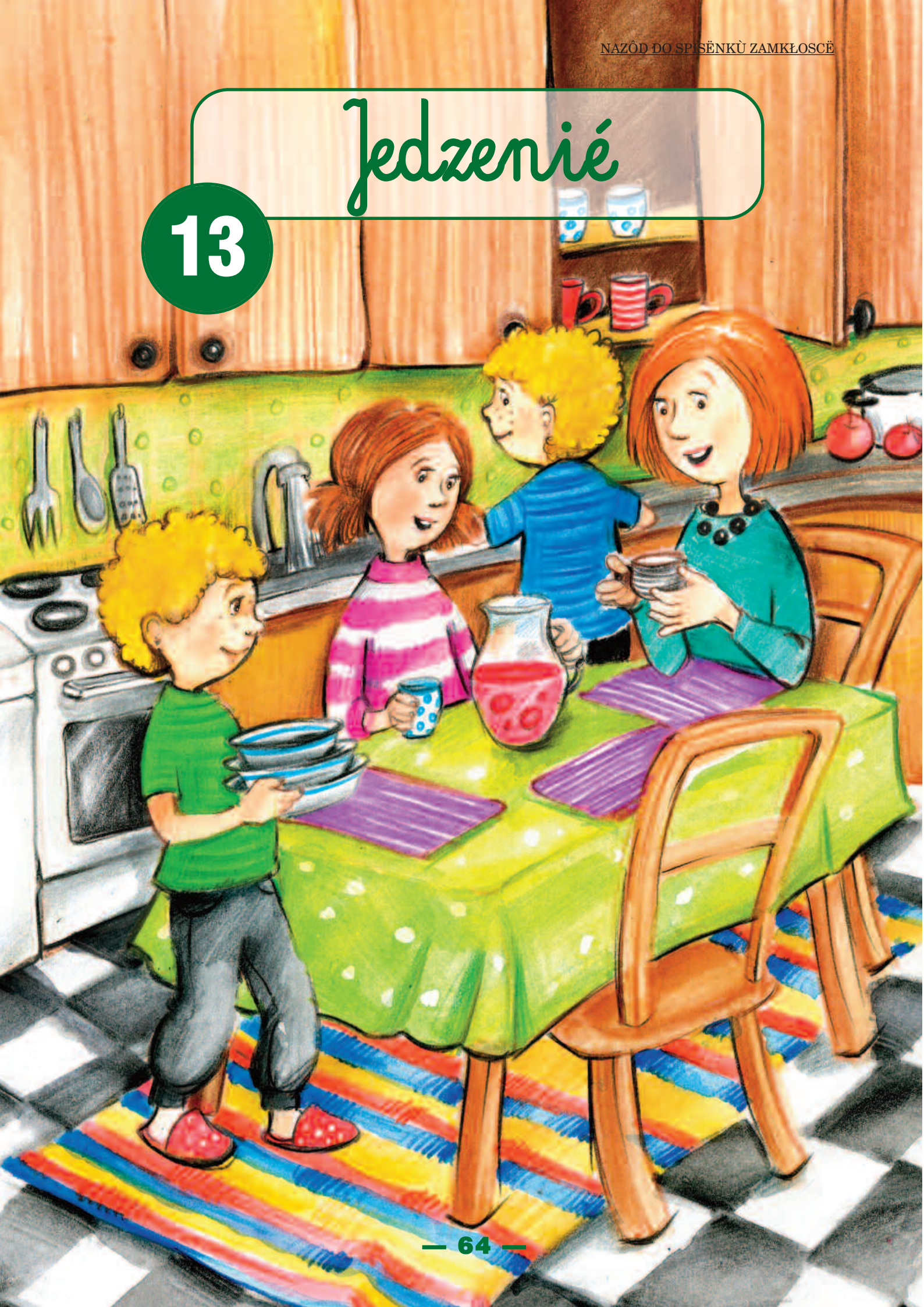
- Co to je kòmpùter? Z czegò òn sã skłôdô? Czë wëzdrzi tak, jak ten na malënkù kòle wiérztë?

- Kòmpùtrowi zestaw wëzdrzi tak, jak to je pòkôzóné niżi. Dobierzë pòzwë do elemeńtów malënkù.

  mónitór, mësz, kluczplata, kòmpùter, drëkarka,
  głosniczi, skaner

13 Jedzenié

Chto tak ò nas dbô

Reno pòkrzésnik czekô na stole,
to mëma gò dlô nas ùszëkòwa.
Do szkòlë pòdpôlnik wez – przëpòminô –
bo kòżdé dzeckò mùszi zdrów jesc.

Na pôlnié bãdze smacznô zupa
i plińce z brùlew jesz.
Tak smakòwito, jak nasza mëma,
nie gòtëje nicht.

Na pòdwieczórk brzôd i swiéżi kùch,
mómë na te smaczczi wiôldżi aptit.
Pózni do wieczerzë pòspòlu sadniemë,
to mdze òstatny môltëch dzys.

Pò jedzenim pòmòżemë mëmie ze stolu sprzątac,
niech òna òdpòcznie pò trudze dnia.
Kòchónô mëmùszkò, baro dzãkùjemë,
że wiedno dbôsz ò nas tak.

Słowôrzk

brzôd – owoce
kùch – ciasto
môltëch – posiłek
plińc– placek
pòdpôłnik – drugie śniadanie
pòkrzésnik – śniadanie
pòspòłu – wspólnie
smaczczi – łakocie
ùszëkòwac – przygotować
wieczerza – kolacja

- Przez cały dzeń człowiek zjôdô czile môltëchów. Dobierzë jich pòzwë do malënków.

pòkrzésnik,
pòdpôlnik,
pôlnié,
pòdwieczórk,
wieczerza

- Namaluj, co jes jôdł na wëbróny môltëch w òstatnëch dniach.
- Zdrzë, jak sã zwią niechtërne produktë do szëkòwaniô môltëchów.

worzta

kapùsta

tomata

kòlôcz

chléb

krëszka

arbata

cëczer

mlékò

miãso

salôta

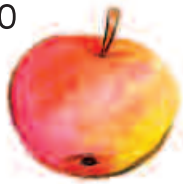
szabelbón

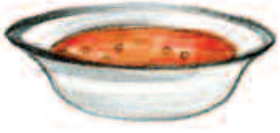
rëba

jôjkò

jabkò

zupa

sér

marchew

- Zaplanuj dzysészą wieczerzã dlô Twòji rodzëznë. Rzeczë, co bãdze do jedzeniô.
- Czasã mëma je ùmãczonô i brëkùje pòmòcë przë szëkòwanim pôłnia, bò na przëszëkòwanié gò je trzeba nôwicy czasu. Chto wié, co dzys bãdze na pôłnié? Mòże pòdpòwiémë słowama wiérztë.

Kaszëbsczé smaczczi

Wszëtkò jedzenié je smaczné,
leno niech kòżdi, co chce, gôdô:
dlô Kaszëbë nad pùlczi ze sledzama,
plińce z bùlew, òkrasã, brzadową i wrëkòwą zupã
nick lepszégò nie dô!

Éwa Warmòwskô

pòkrzésnik

pòdpôłnik

Co w ògrodze rosce

14

Gòtëjã zupkã

Zupkã, zupkã, gòtëjã zupkã!
Warzëwów wkrajóm w grôpk:
Bùl, bùl, bùl...
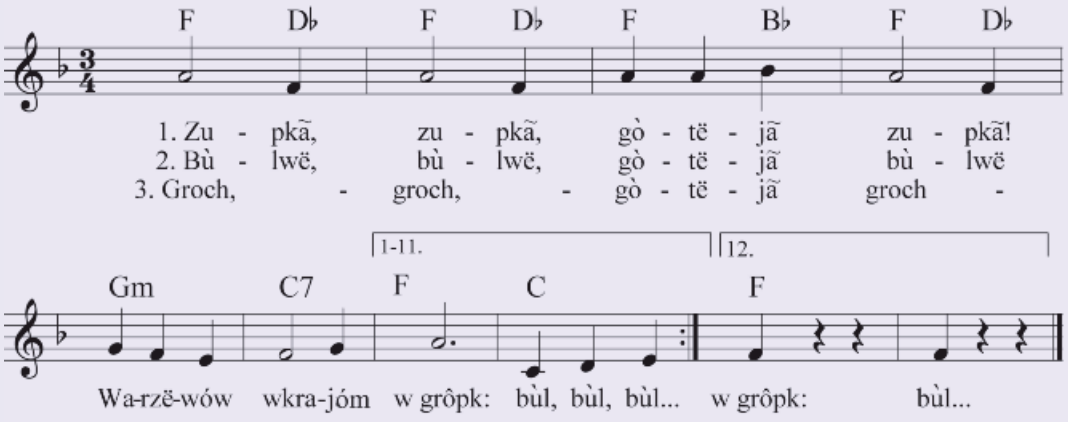
Bùlwë, bùlwë, gòtëjã bùlwë...
groch,
kapùstã,
marchew,
czwiklã,
wrëczi,
tomatë,
cëbùlã,
szabelbón,
kwiatnik,
piotrëszkã.

Tomôsz Fópka

Gòtëjã zupkã

Tomasz Fopke

Słowôrzk

bùlwa – ziemniak
czwikła – burak
szabelbón – fasola
tomata (pòmidora) – pomidor
wrëk – brukiew
kwiatnik – kalafior

- Zabawta sã w ògrodnika. Dzecë dostôwają nowé miona. Kòżdé je jaczims warzëwã. Ògrodnik (szkólny) wëmieniwô warzëwa, jaczé wieze na tôrg (Jem ògrodnik, dzys wiozã na tôrg szabelbón…), i dzecë ò tim mionie mùszą chùtkò sadnąc. Jak nie zdążą na czas, dôwają fant.
- Przëbôczta pòznóné rëchli farwë.
  Kòżdé dzeckò namalëje: *kapùstã, marchew, czwikłã, tomatã, szabelbón, piotrëszkã* i pòwié, jaczich farwów ùżëło do jich pòmalowaniô.
- Rozpòznôj warzëwa na malënkù przë teksce. Pòdôj jich pòzwë i òkreslë farwë.
- Wëzgòdnij, jaczé to warzëwa:

Ta wiôlgô głowa mô wiele lëstów,
żelwë jã zjesc pòtrzébny są wszëtcë.
Lilewé główczi w zemi sedzą,
a jich lëstë chãtno trusë jedzą.
Czej tã pannã ze sëkniów zelłôkają,
to pò jich licach łzë sã kùlają.
Czerwiony kòrzónk w zemi sobie rosce,
żelwë gò wërwac, cygniemë za włosë.
Na krzôczkù czerwionëch balonów kùpa,
włożisz je do grôpka, bãdze smacznô zupa.

- Zaspiéwôjmë razã piesniczkã *Gòtëjã zupkã.*

ògród

ògardowizna

Co na drzewie wisy
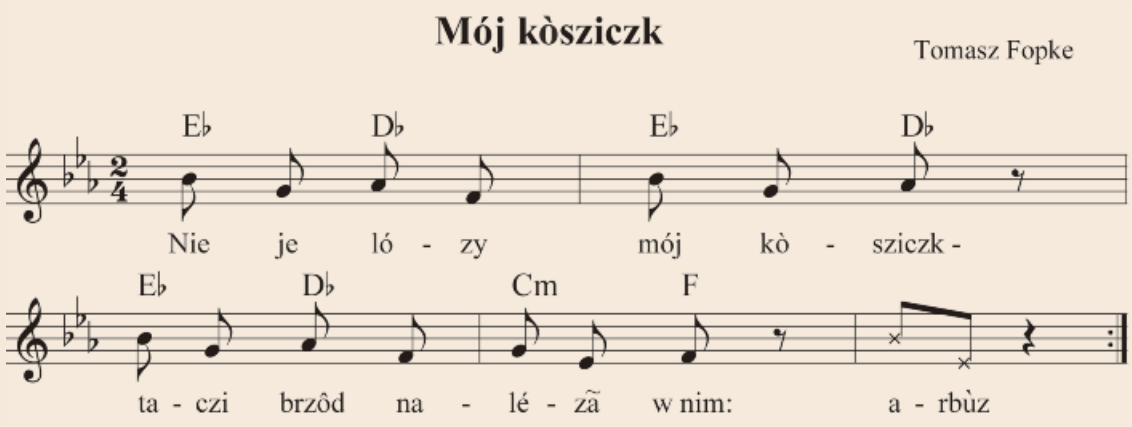
15

Mój kòsziczk

Nie je lózy mój kòsziczk –
Taczi brzôd naléżã w nim:
arbùz, jabka, krëszczi, slëwë,
wisznie, krzesznie, kiwi,
jagòdë, krëzbùle, malënë, mòrele,
swiãtojanczi, pòtrôwnice, winogrona.

Tomôsz Fópka

Słowôrzk

krëzbùla (ãgris) – agrest
krzesznia – czereśnia
lózy – pusty
pòtrôwnica – truskawka
swiãtojanka – porzeczka

- Nié wszëtcë mògą jic do sadu i narwac tam brzadu. Niechtërny mùszą jic pò niegò do krómù.
  Wszëtcë terôzka jesmë w najim książkòwim krómie. Mëma dała 10 złotëch i mómë za to kùpic brzadu. Jedno kilo kòsztô tëli, jak je widzec na tôfelkach. Pòwiédz, co i kùli kùpisz za 10 złotëch.

- Wëbierzë z wiérztë pòzwë tegò brzadu, co rosce w Pòlsce. Pòwiédz głosno kòżdą pòzwã. Jaką nen brzôd mô farwã. Namaluj kòsziczk, a w nim brzôd, co ù naji rosce.
- Ùstaw brzôd z twòjégò kòsziczka wedle wiôlgòscë (òd nôwikszégò do nômiészégò).
- Spróbùj swòjima słowama pòwiedzec, jak wëzdrzi brzôd, co nie rosce ù naji.
- Brzôd je baro dobrze jesc. A czemù, dowiész sã pò wësłëchanim wiérztë.

Jabłónka

W naszim ògródkù
jabłónka rosce,
czerwioné jabrùszka mô.
Pòmôgóm tatkòwi je zrëwac,
chãtno je pózni zjém.
Jabrùszkò reno,
jabrùszkò na dobranoc,
bò w nim witaminczi są.
Dłóte jédz jabrùszka kòżdi dzéń!

Éwa Warmòwskô

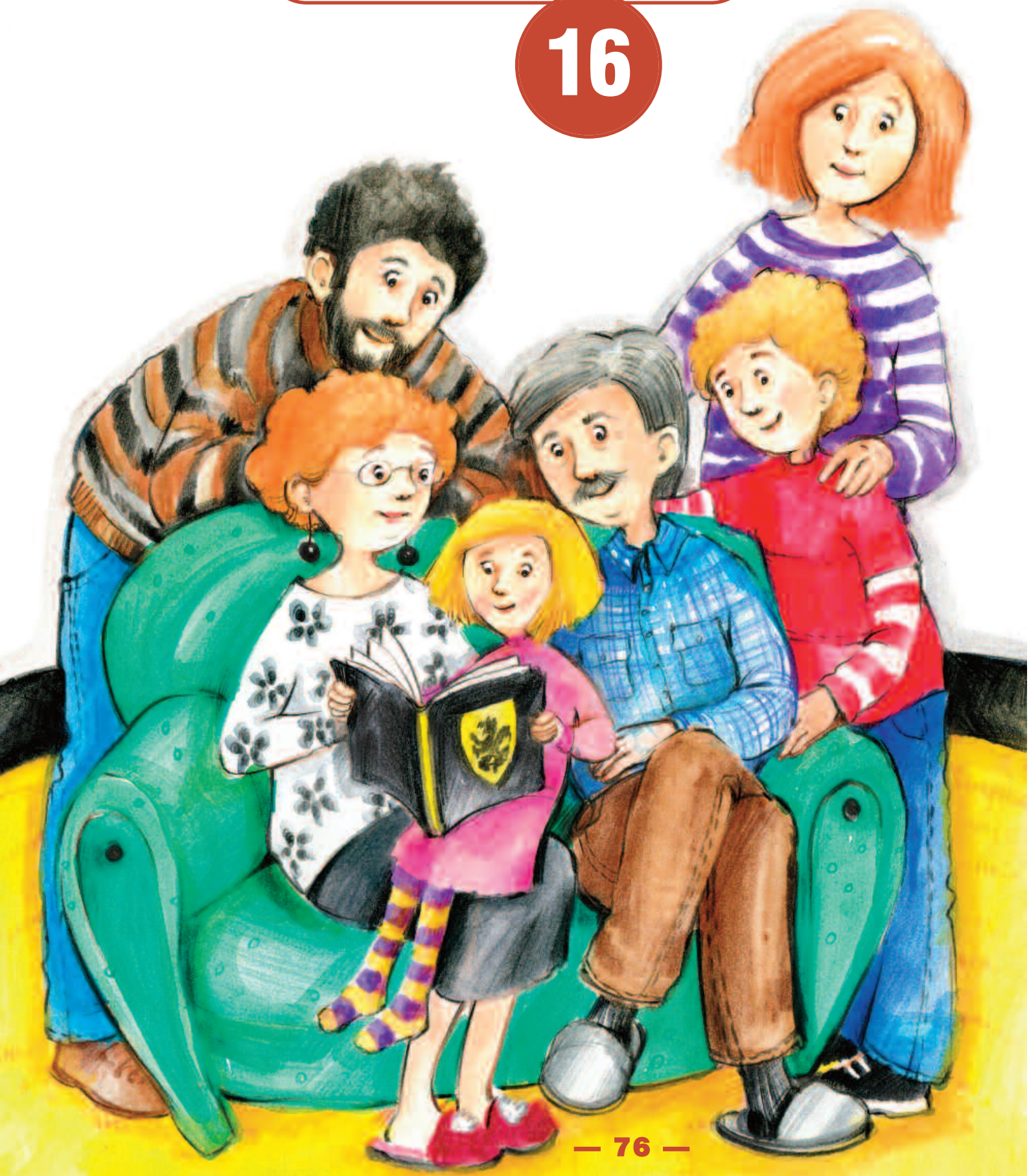
świãtojanka

jagòda

Dodóm

16

Najô chëcz

Sztërë scanë, òkna, dwiérze, dak i kòmin,
to bùdink, chëcz, mój dodóm.
A bënë jizbë, kùchniô, kąpnica
to môl do żëcô.
W chëczë mëma, tatk, sostra, brat,
a czasã starka i stark.
Bùdink to błós są scanë,
a jak tam mieszkómë më:
mëma, tatk, dzecë, starkòwie,
to je chëcz, dodóm,
gdze z chãcą wrôcómë,
gdze nama pòspół dobrze je.

Słowôrzk

bënë – wewnątrz
bùten – na zewnątrz
bùdink – budynek
chëcz – dom
dak – dach
dodóm – dom rodzinny
kùchniô – kuchnia
môl – miejsce
òbrëmienié – pomieszczenie
pòspół – razem
stark – dziadek
starka – babcia

- Chto mieszkô w bùdinkù? Wëbierzë òdpòwiedzë z przeczëtónëch przez szkólnégò słów:

starka, półbrat, stark, sostra, pólsostra, mëma, wùja, cotka, tatk, brat

- Pòrechùj, kùli lëdzy mieszkô w ti chëczi.
  A wiele lëdzy mieszkô w twòjim dodomie?

- Gôdającë ò chëczi mòżemë rzec, jak òna wëzdrzi bënë i z bùtna.
  Słëchôj dwùch pòczątkòwëch réżków tekstu i namaluj to, co czëjesz.
  Czë to je òpisënk chëczi z ji bëna, czë z bùtna?

- Bënë chëczi są (według słów wiérztë) taczé òbrëmienia:
  (wëbierzë pasowné dzéle malënkù na spòdlim wësłëchónégò tekstu z wersów 3 i 4)

- Kùli i jaczich òbrëmieniów je w twòjim dodomie?

Pòsłëchôj tekstu ò tim, gdze je lepi – bënë czë bùten.
Rzeczë, gdze Tobie je lepi.

Bùten – bënë, òb lato – w zëmie

Bùten mróz, zëmno je
Bënë pléck grzeje mie
Bùten zyb, wiater grô
Bënë spik kòlibie...

Bùten hëc, dze sã skrëc?
Bënë chłód, tuwò pòj!
Dobrze je leżnosc miec
Wëbrac môl: tam czë tu...

Tomôsz Fópka

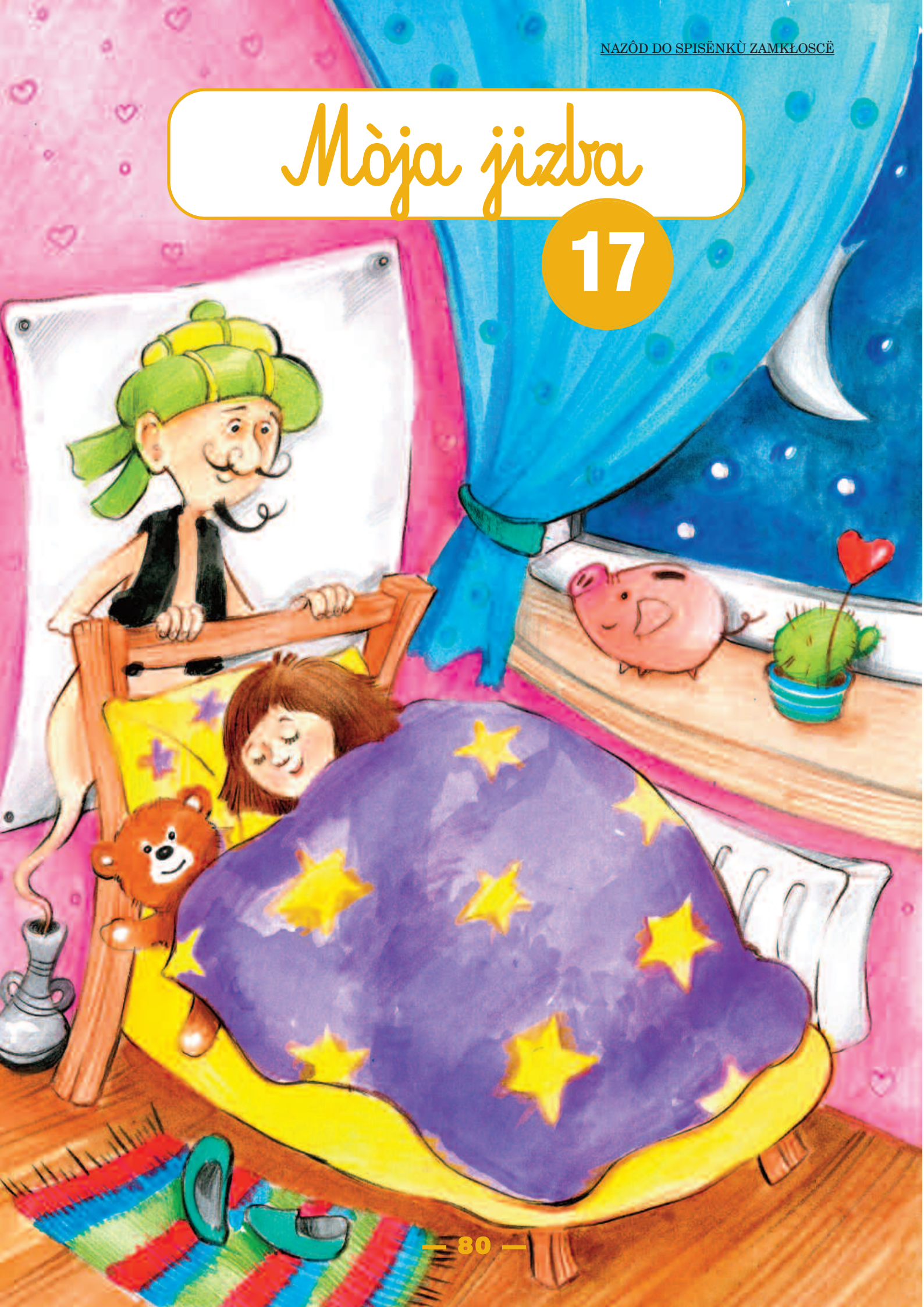
chëcz

lëdze

Mòja jizba

17

W mòji jizbie

W mòji jizbie w kwiôtczi gardina
Na tapéce nen z bôjczi dżinia
W biksë farwné na stole krédczi
A pòd stopką móm diwan mitczi...
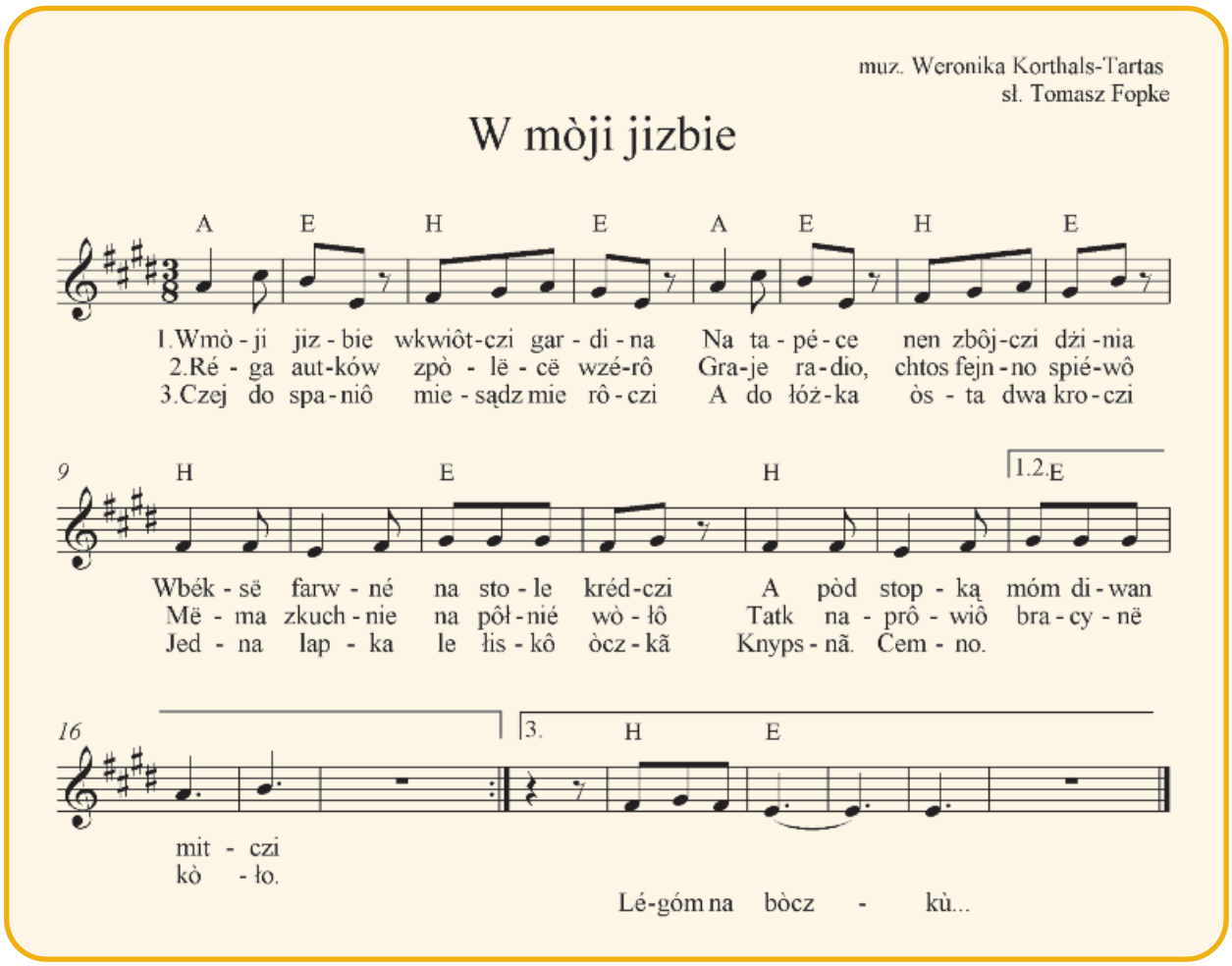
Réga aùtków z pòlëcë wzérô
Graje radio, chtos fejno spiéwô
Mëma z kùchni na pôlnié wòlô
Tatk naprôwiô bracynë kòlo...

Czej do spaniô miesąc mie rôczi
A do łóżka òsta dwa kroczi
Jedna lampka le łiskô òczkã
Knypsnã. Cemno. Légóm na bòczkù...

Tomôsz Fópka

Słowôrzk

biksa – puszka
dżinia – dżin
farwny – kolorowy
gardina – firana
knypsnąc – włączyć/wyłączyć
réga – rząd
rôczëc – zapraszać
wzerac – patrzeć

- Co może nalezc w jizbie òpisóny we wiérzce? Wëbierzë òdpòwiedzë z ùczëtëch i zapisónëch na tôflë słów:

gardina, zesel, tapéta, lampka, stółk, stół, diwan, pòlëca, blat, radio, łóżkò, szafa, skrzëniô

- Dobierzë słowa zapisoné mòdrim tintã tak, żebë òne pasowałë do tëch zapisónëch zelonym tintã:

łóżkò, stółk, radio, gardina, lampka, diwan, pòlëca

stojec, sedzec, spac, swiécëc, grac, wisec, leżec

Gdze w lëterowi wëzgódce sã skrëłë pòzwë rzeczi pòkôzónëch na malënkach?

A	Z	O	B	S	T	Ó	Ł	K	T
R	K	T	S	M	I	Z	P	A	P
S	N	Y	Z	E	S	E	L	F	Ò
L	R	Ł	A	B	T	U	A	W	L
C	A	W	F	Z	Ó	E	M	D	Ë
I	D	R	A	W	Ł	Y	P	F	C
B	I	F	H	Z	M	O	K	J	A
E	O	P	S	I	S	R	A	M	R
W	U	Ł	Ó	Ż	K	Ò	F	H	Y
D	T	K	H	Ł	A	F	P	D	O

- Co je w twòji jizbie? Namaluj to na òbrôzkù.
- Zabaw sã. Słëchôj ùwôżno tekstu i rób to, co czëtô szkólny.

Do pôrë

Prawô nóżka, lewô nóżka
to je nôlepszô pôra.
Mòże chòdzëc, maszérowac,
biegac, pòdskakiwac,
jachac na kòle, skakac na skôczónce,
kòpac balã, grac w klasë, tuńcowac.
Prawô nóżka, lewô nóżka,
wieczór je ùmij i hòp do łóżka!

Éwa Warmòwskô

pòlëca

krédczi

- Przë ùżëcym nóg mòże wëkònëwac rozmajité czinnoscë.
  Szkólny bãdze jesz rôz czëtôł tekst, a Të pòdniesë rãkã, czej ùczëjesz pòzwã jaczis czinnoscë.
  Szkólny przerwie tej czëtanié i zapisze to słowò na tôblëcë, pózni wszëtczé dzecë tã czinnosc wëkònają.

- Ò czim je gôdka w dwùch òstatnëch réżkach tekstu?
  Czë blós nóżczi nôleżi ùmëc na kùńc dnia?

W kapnicë

18

- Słëchôj tekstu wëzgódczi i pòwiédz, gdze w chëczi je nôlepszi plac do mëcô.

Wëzgódka

Jizba, kùchniô czë kąpnica,
gdze je nôlepszi plac do mëcô?
Jizba — nié,
kùchniô — nié.
Kąpnica je do mëcô
starszich, młodszich i dzecy!

- Wësłëchôj tekstu wiérztë „W kąpnicë”.
  Szukôj w teksce słów z „ą” i „ã”.
  Słëchôj, jak te zwãczi wëmôwiô szkólny i pòwtôrzôj je pò nim.
  Pòwtôrzôj téż słowa z tima zwãkama.

W kąpnicë

Jô w kąpnicë lubiã mëcé,
wòda, mëdło, gąbka, rãcznik.
Prësk, prësk, prësk —
czësté rãce, szëja, twôrz.
Jô w kąpnicë lubiã mëcé.
Brudu nijak sã nie bòjã,
bò sã chãtno mëjã.

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

kąpnica – łazienka
òbrzészkòwò – obowiązkowo
ùczapac – ubrudzić

Co mòże nalezc w kąpnicë? Wëbierzë òbrôzczi.

- Jesz rôz wëbierzë òbrôzczi, na jaczich są rzeczë sparłãczoné z mëcym, ale blós te, jaczé bëłë wëmienioné w teksce wiérztë.
- Na zôczątkù ùczbë i niżi są malënczi, co przedstôwiają starszą i nowszą kąpnicã. Zdrzë na nie i pòwiédz, czim òne sã jinaczą.
- Lëdzczé cało sã pòcy, a przë robòce mòże sã ùczapac. Czasã téż mëjemë rãce, chòc ni ma na nich brudu.
  Òpòwiôdôj ò mëcym. Jak i czedë nôleżi mëc cało. Czedë òbrzészkòwò mëje sã rãce, chòc nie są ùczapóné.

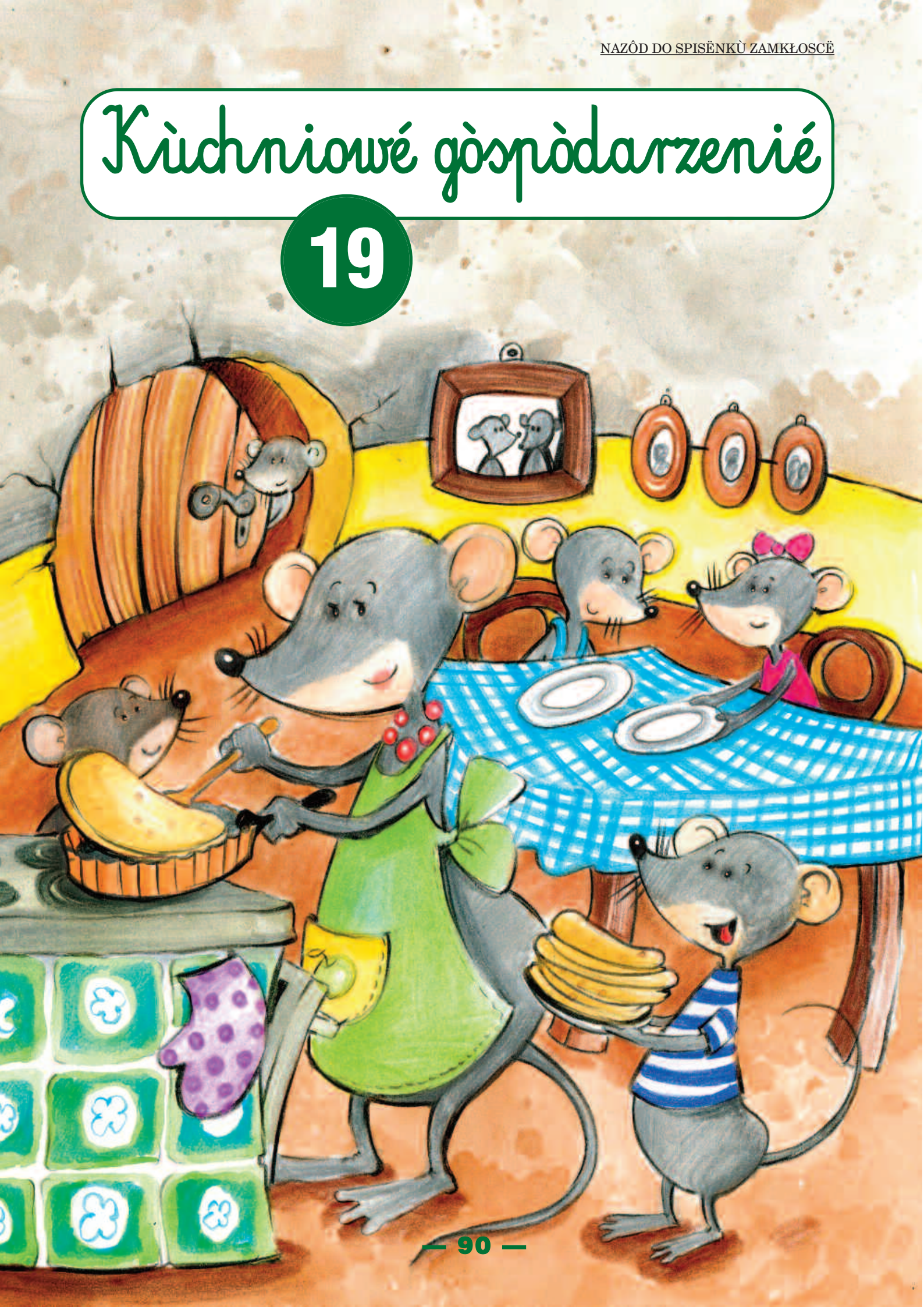
kąpnica

rãcznik

Kùchniowé gòspòdarzenié

19

- Słëchôj wiérztczi ò mëszce, co piekła plińce swòjim dzôtkóm. Czej szkólny bãdze wëmieniwôł ji dzecë, dotikôj swòjich paluszków i liczë mëszczinë dzôtczi.
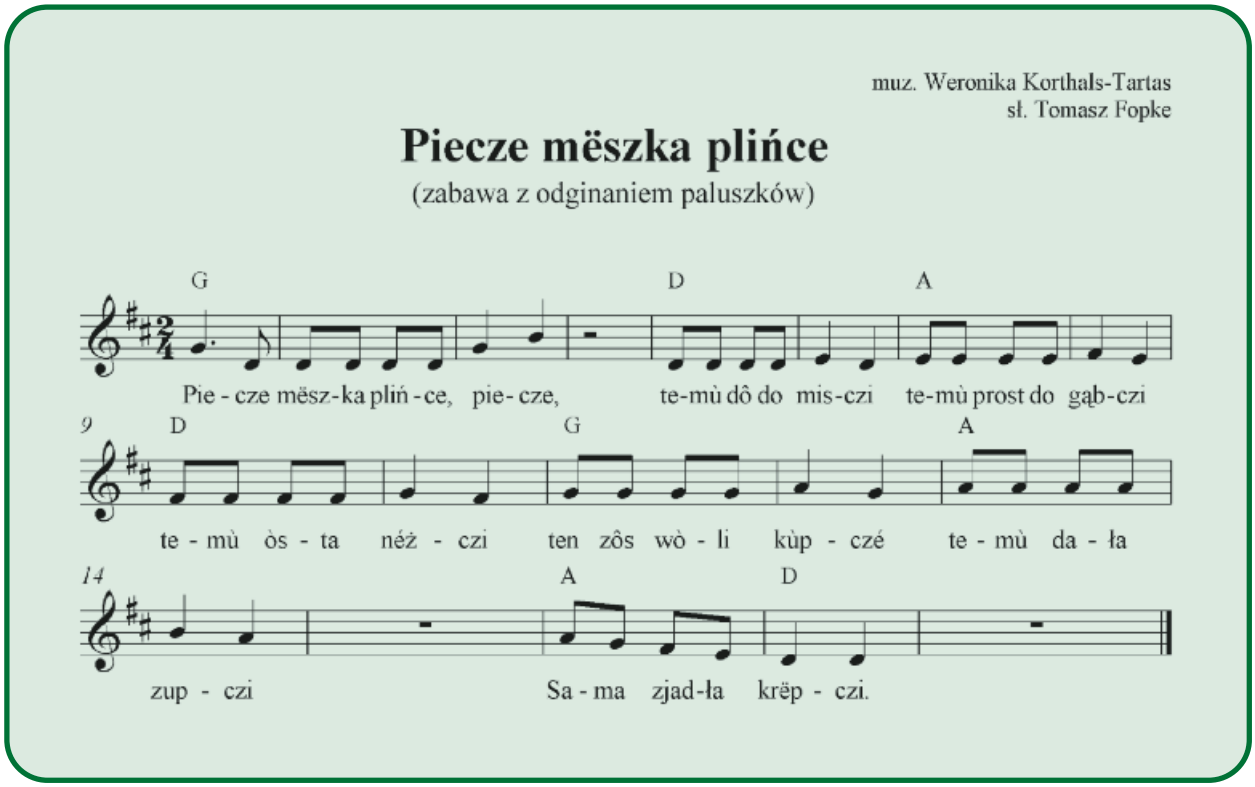
Piecze mëszka plińce

Piecze mëszka plińce, piecze...
– temù dô do misczi
– temù prost do gąbczi
– temù òsta néżczi
– ten zôs wòli kùpczé
– temù dała zupczi
Sama zjadła krëpczi...

Tomôsz Fópka

- Kùli mëszka mia dzecy?

Słowôrzk

gąbka – buźka
krëpë – kasza
kùpczé – kupione
néżka – resztka
plińc – placek

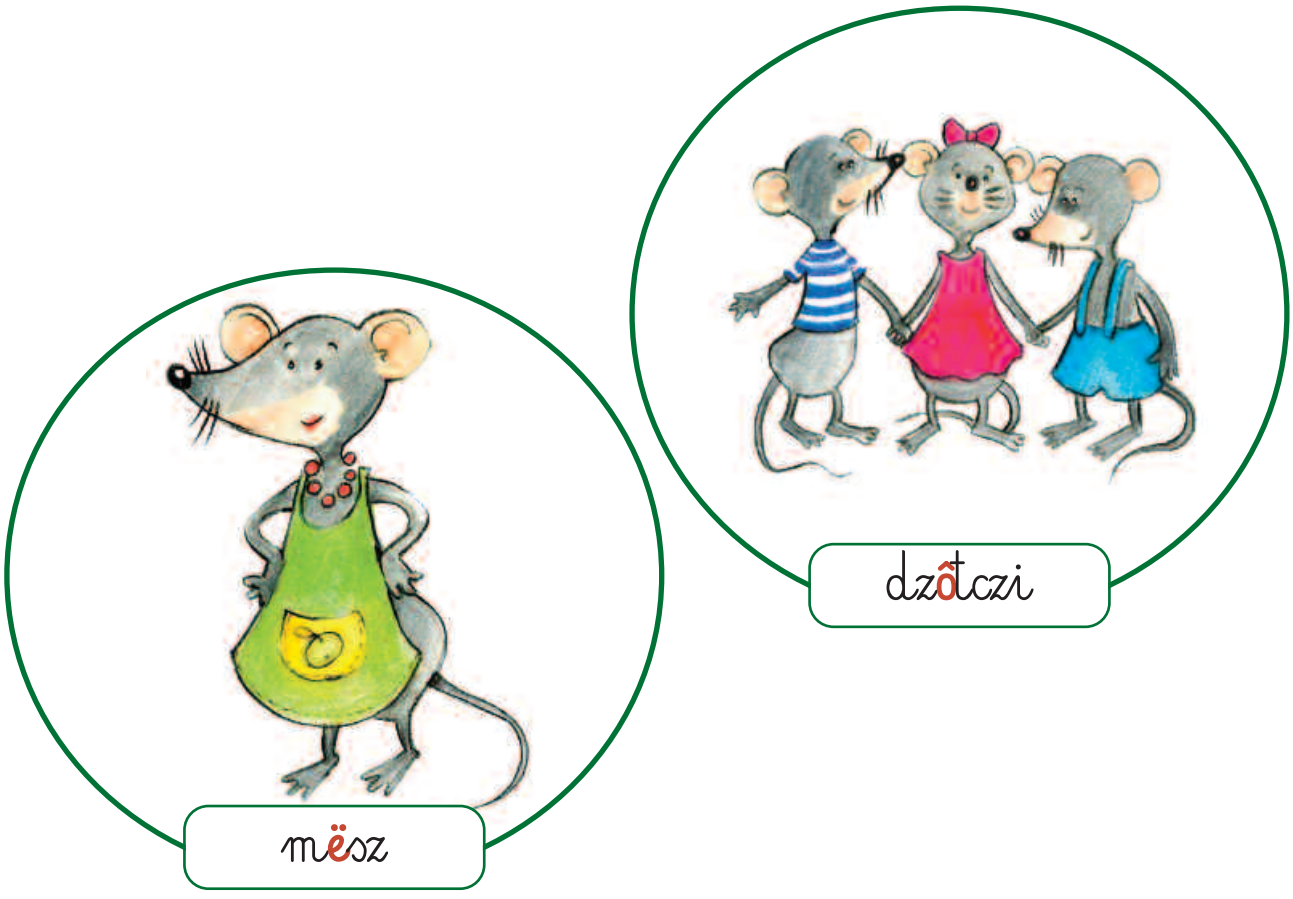
- Zdrzë, co mëszka mô w kùchni. Wëbierzë te produktë i sprzãtë, jaczé są pòtrzébné do ùpieczeniô bùlewnëch plińców.

- Namaluj to, co nôbarżi lubisz jesc.
- Do szëkòwaniô wiele pòtrawów je pòtrzébnô mąka.
  Spróbùjemë cwiczëc naszã wëmòwã, gôdającë corôz chùtczi taczé słowa:

Mili mlënôrz Michôl
miele mòji mëmie Marce
mãdel miechów mialczi mączi

Éwa Warmòwskô

Rodzëna

20

Jiwer z pùpką

Mëma, mëma
òbacz le,
mòja pùpka chòrô je!
Brzuszk jã bòli,
główka téż,
tak mòckò płacze,
pòmóż ji!

Mëma pùpkã pòmùjka,
na klin dzeckò swòje wzã.
Zaspiéwa kòlibiónkã.
Ùsnãła córeczka,
pùpka ju nie płacze.

Blós kòchónô mëma
znaje czarë taczé,
I wierzëc mòżesz czë téż nié!
Mëma na wszëtkò radã mô,
mëma pò prôwdze wszëtkò wié!

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

jiwer – kłopot
klin – podołek
kòlibiónka – kołysanka
pòmùjkac – pogłaskać
pùpka – lalka

- Pò wësłëchanim wiérztë wëbierzë malënk, chtëren pasëje do tekstu.

- Dzecama w rodzënie òpiekùją sã jich starszi. Co robią rodzëce dlô dzecy, dowiész sã zarô z czëtónëch przez szkólnégo słów. Żelë ùczëjesz cos, co wedle Ce starszi robią dlô dzecy, pòtwierdzë to przez wstaniãcé z môla.

gòtëją jedzenié, łowią rëbë, pierzą ruchna,
jidą do starczi, platëją, bawią sã z dzecama,
jeżdżą na mòtórze, pòmôgają w ùczbie,
gôdają ze sąsadką, czeszą dzeckù włosë,
kùpiają w krómie

- Czasã dzôtczi są chòré – jak pùpka z wiérztë abò dzeckò pòkôzóné na wiôldżim malënkù.
  – Co bòli pùpkã?
  Słëchôj pierszi sztrofczi wiérztë i pòkôż na sobie òpisóné tam dzéle cała.
  – A co bòli dzeckò namalowóné na wiôldżim òbrôzkù?

- W ùczbie trzecy bél malënk człowieka i słowizna nazéwającô dzéle cała.
  Zdrzë na malënk i pòkôż te dzéle cała, chtërne Cebie czasã bòlą.
  Nazwij te dzéle cała.

- Pòwiédz, co nôbarżi lubisz robic ze swòjima starszima.

òjc

mëma

dzôtczi

Adres 21

KASZËBSKO-PÒMÒRSCZE
ZRZESZENIÉ
ÙLICA STRAGANIARSKÔ 20/22
80-837 GDUŃSK
20/22
ZRZESZENIE
KASZUBSKO-
POMORSKIE
SIEDZIBA
GŁÓWNA

Bôjka ò trzech kòtkach

W jednym miesce, na ùlicë Mëszi numer jednôsce, mieszkalë trzë kòtczi: czôrny, rudi i biôli, chtërne baro bawic sã lubilë.

Rôz wlazlë w miech z mąką, a jak wëskòczilë, to wszëtczé kòtë bëlë często biôlé!

Te trzë biôlé kòtczi szlë so szpacérkã. Pòtkalë mëszkã, ò zdrowié jã spëtalë. Mëszka na pògôdajczi nie czeka, leno chùtiszkò ùcekla.

Kòtczi szlë so dali. Doszlë do fóntanë, gdze rilbków szukalë. Jak wskòczilë do wòdë, blós żôbkã ùzdrzalë.

Wëlazlë z wòdë kòtczi trzë: jeden bél czôrny, drëdżi bél rudi, a trzecy biôli, jak przódë. Bëlë terô mòkré i dodóm chùtkò nëkalë, żebë sã wësëszëc. A że swój adres baro dobrze znalë, òd razu na môl trafilë, nigdze nie błądzëlë.

Mieszkalë so dali na ùlicë Mëszi, numer jednôsce, ne wiesolé kòtczi: czôrny, rudi i biôli, co sã nie zgùbilë nawet w wiôldżim miesce.

Chto swój adres bëlno znaje,
wiedno dodóm trafi.
Wcale tu nie bajóm.

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

farwa – barwa, kolor
miech – worek
nëkac – pędzić
pògôdajczi – pogaduszki
przódë – przedtem
szpacér – spacer

- Jaczé farwë miałë kòtczi òpisóné w teksce?
  Wëbierzë farwã z paletë i dobierzë do ni pòzwã z ramczi.
  Nazwij téż resztã farwów z paletë.

briôłi, czerwòny,
mòdri, brëny,
czôrny, żôłti,
rudi,
szari, zelony

- Kògò kòtczi pòtkałë abò szukałë? Co wiész ò relacjach kòtków z tima stwòrama?
- Kòtczi lubiłë sã bawic. Jaczé jigrë òne so wëmëśliłë?
  Dofùluj zdania z òbrôzkama.

Kòtczi wlazłë w .

Pózni szłë szpacérkã i pòtkałë .

We szukałë .

Pòtkałë tam blós .

- Gdze mieszkałë nasze kòtczi?
  Podôj jich adres zgódno z mòdłã, jaczé je niżi.
  Czë wszëtczé infòrmacje są pòdóné w teksce?

- Czë Të znajesz swój adres?
  Co mùszi sã nalezc w adresu?
  Czë to, ò czim pisze sã we wiérzce, chtërna je niżi?
  Co nôleżi do adresu, a co nié?

Miono: .....

Miasto: .....

Ùlica: .....

Numer dodomù: .....

Adres

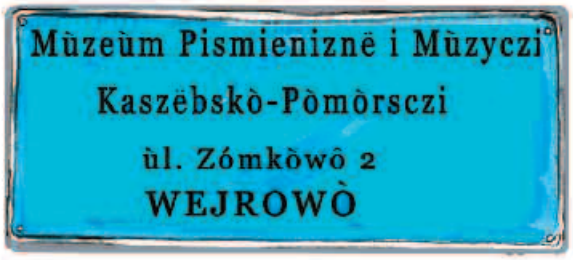
Bëlno znajã adres swój:
miono i nôzwëskò,
wiém, gdze mieszkóm,
kùli lat móm.
Nigdze sã nie zgùbiã,
bò pamiãtóm wszëstkò.

Éwa Warmòwskô

- Zrób kartónk, dze bãdą zapisóné infòrmacje ò twòjim adresu. Zapamiãtôj je, bo òne są wôżné, np. czedë sã gdzes zgùbisz.

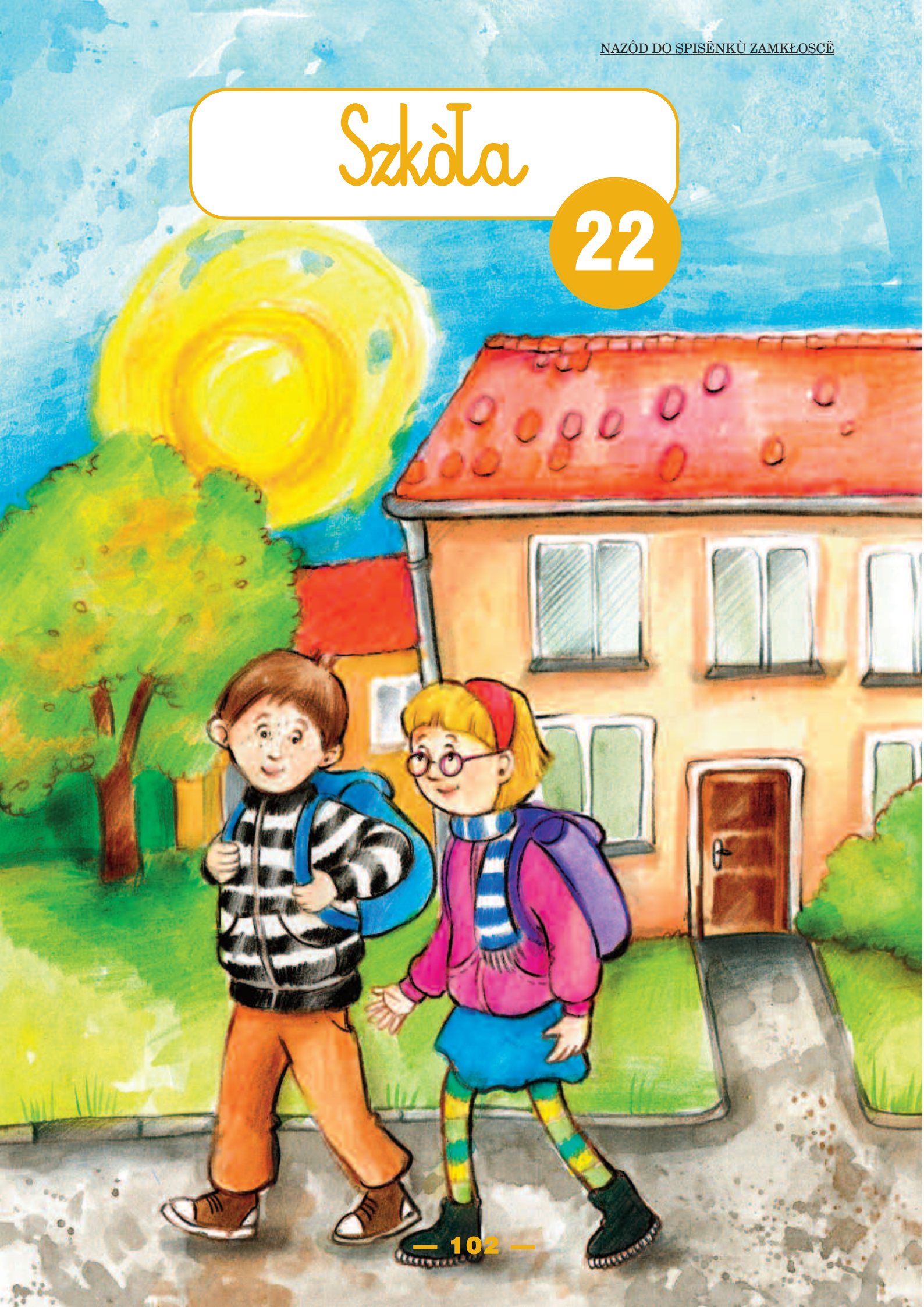
kùwerta

tôfla

Szkòła

22

Dobré zwëczi

Sluńuszkò wczas reno wstôjô,
Dobri dzéń z górë wòlô.
Pòjta dzôtczi do szkòlë,
bãdze nóm tu wiesoło.

Éwa Warmòwskô

- Pòdzel słowò *szkòła* na szlabizë, zwãczi i lëtrë.

szkòła

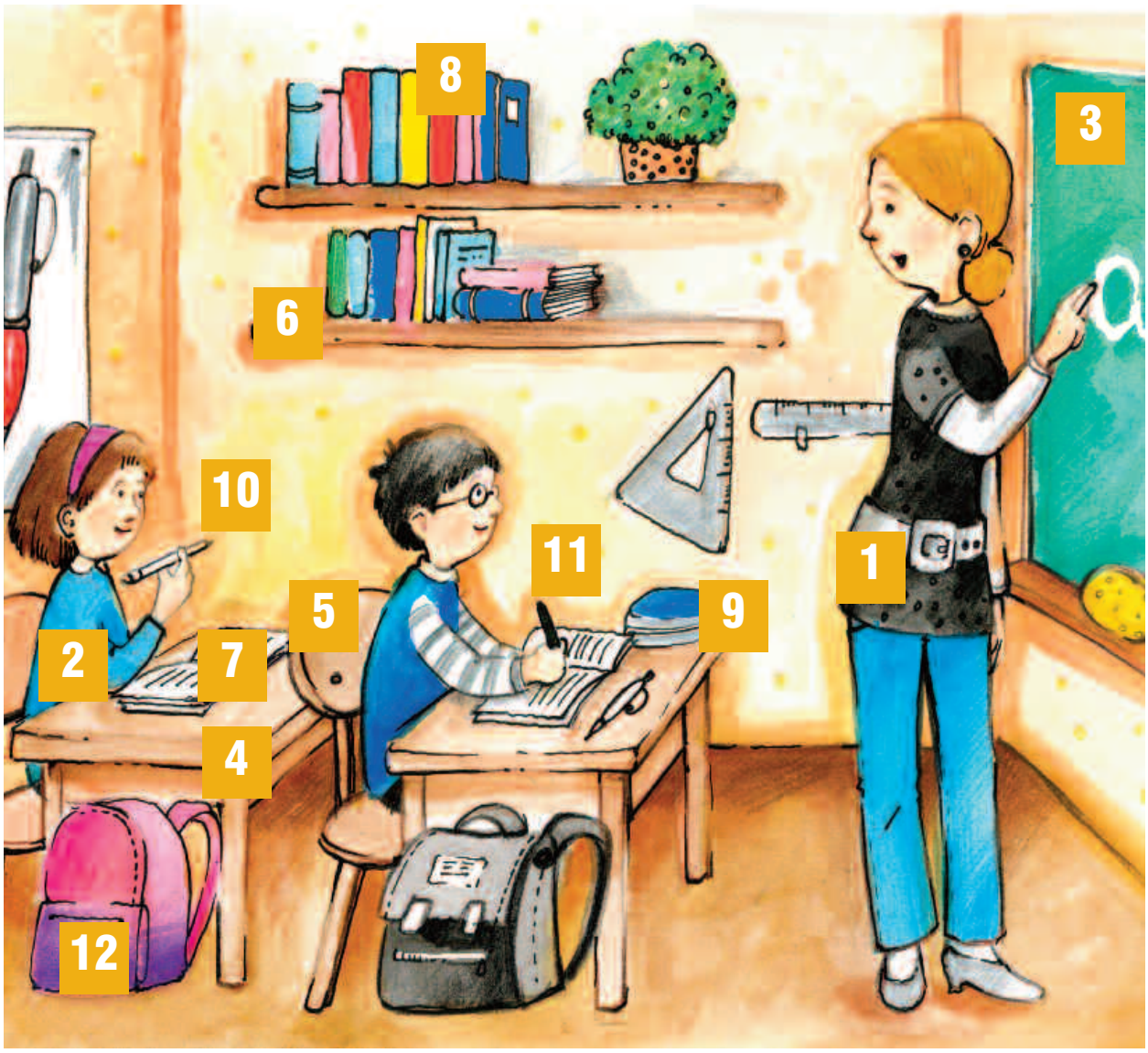

szkòłownicë

Słowôrzk

grifel – długopis
książka – książka
łôwka – ława
òłówk – ołówek
piórnik – piórnik
pòlëca – półka
stółk – krzesło
szkòłownik – uczeń
szkólny – nauczyciel
tornyster – tornister
tôfla – tablica
zesziwk – zeszyt

- Zapòznôj sã ze słowizną sparłãczoną ze szkòłą (słowôrzk).
  Pòdôj pòzwã kòżdégò z elementów malënkù, przë jaczim stoji cyfra.

W szkòle mùszi sã ùczëc, ale mòże sã téż bawic. Jedną z ùlubionëch przez dzecë jigrów są szkòłowé bale.
Słëchôj ùwôżno wiérztë na ten témat.

Bal przestrojińców

Dzysô je w szkòle wiôldżi bal,
przestrojińcë przińdą nań.
Bãdze sloń z rórą miast trąbë,
Zorro w masce i kòt w bótach.
Wróżka, kòminiôrz, pòlicjant,
nurk, królewiónków piãc, kòsmita
i jesz wiele rozmajitëch gòscy tu zawitô.
Bãdą jigrë, smiéchë, tuńce.
A jak skùńczi sã ju bal,
wszëtczim bãdze përznã żôl.

Éwa Warmòwskô

Czë na spòdlim tekstu domiszlôsz sã, chto to je przestrojińc?
Nalézë w régach z lëtrama pòzwë przestrojińców wëmienionëch w teksce.

A	R	Ò	W	I	K	Ò	S	M	I	T	A	F	M	Ù
T	Ã	W	R	Ó	Ż	K	A	W	R	S	Ł	O	Ń	H
S	Y	Ù	K	U	F	B	J	E	É	G	I	C	D	Ë
A	W	R	I	K	Ò	M	I	N	I	Ô	R	Z	Ż	L
K	Ò	T	Z	N	Ã	F	M	K	S	E	P	A	É	B
G	B	K	F	C	U	R	L	Z	Ù	F	O	T	M	Ô
Ô	L	K	R	Ó	L	E	W	I	Ó	N	K	A	B	R
J	Ã	L	Ë	W	P	T	F	M	Ã	T	N	U	R	K
F	Z	O	R	R	O	R	W	O	R	Z	M	D	H	T
C	B	Ô	Z	K	É	P	Ò	L	I	C	J	A	N	T

- Namalujta taczégò przestrojińca, za jaczégò Wa bë chcelë sã przezeblec na szkòłowim balu.
- A chto bél na balu i tuńcowôł wedle słów piesniczczi, co je niżi?

Remìsowô cza-cza

Dzysô nasz Remìs tuńcëje cza-czã
Cza-cza w tim sztóce sã prawie zaczã.
Kaszëbskô cza-cza rozkrącô sã
Chcemë le terô wrëgnąc òstro w niã!

Ref.: Cza-cza-cza z Remìsã
Cza-cza-cza z królewiónką
Cza-cza-cza w kaszëbsczi chëczë
Cza-cza-cza w zapadłim zómkù
Cza-cza-cza

Stolëm téż z nama je na zabawie
Newò szordlëje z Werónką prawie
Wtim Remìs z karą książków chce wéńc
Òstaw ne knéżczi, pòjma terô w tuńc!

Ref.: Cza-cza-cza z Remìsã
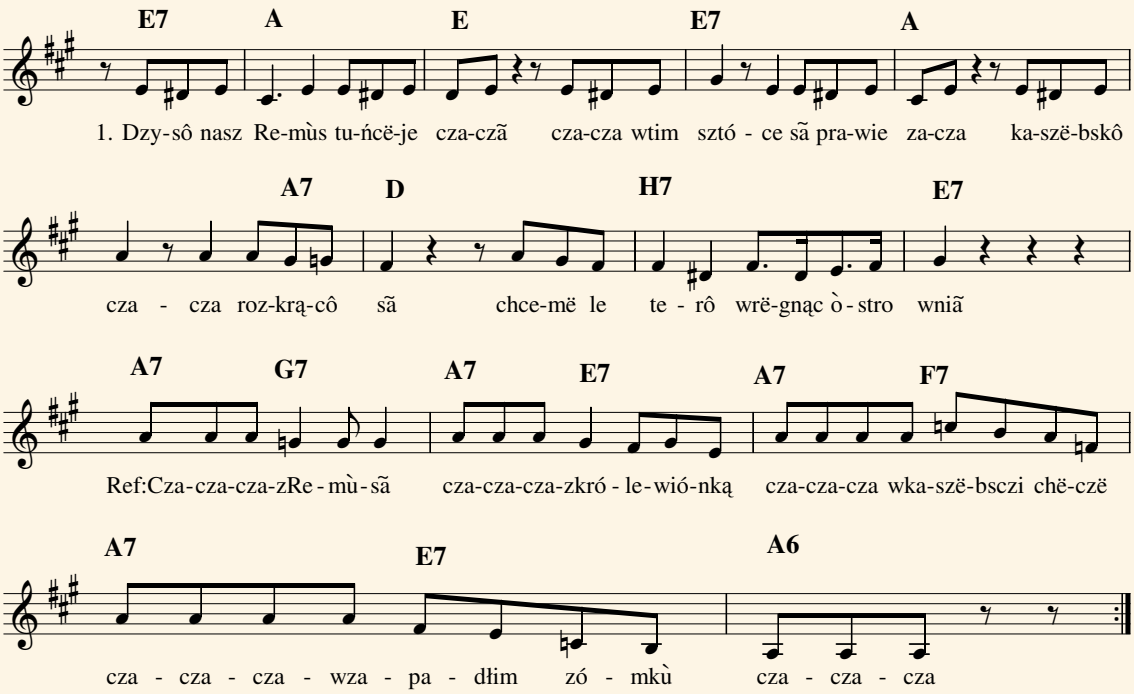
Môlé krôsniãta òbeszłë pìrtka
Kôrbią, perocą jak młodô brutka.
Zaczãłë krącëc, gònic sã wkół
W kùńcu pìrtk cza-czã zatuńcowôł sóm!

Ref.: Cza-cza-cza z Remìsã

Tomôsz Fópka

Remusowa cza-cza

Słowa i muzyka: Tomasz Fopke

Robòta

23

W mëminym ògródkù

W mëminym ògródkù piãkno rosce wszëtkò.
Je kapùsta, salôta, marchew i piotrëszka.
Nie felëje bòbrù, cëbùlë i grochù.
Są gùrczi, dil, radisczi — wszëtczégò pò trochù.

Roscą téż w ògródkù wszelejaczé kwiôtczi:
tërczi, pannë bez plot i żôltëchné nokce.
Są złocësté astrë, czerwioné lewkònie,
snôżo pôchną róże, wësoczé tëlpónë.

Ale ò ùprawë mùszi baro dbac,
żebë pózni bëło co z ògrodu brac.
Ùkrãpiã rãkôwë i pòmògã płoc,
bò chcã jak mëma robòcô bëc.

W mëminym ògródkù piãkno rosce wszëtkò,
i pò prôwdze wëzdrzi jak cëdowny rôj.
Prôcą rãków mòże człowiek dobëc wiele
i sã brzadã ceszëc i redowac tej!

Éwa Warmòwskô

- Jaczé robòtë mùszi wëkònac, żebë w ògródkù rosłë ùprawë?
  Wëbierzë pasowné słowa z ramczi.

kòpanié, spiéwanié, grabienié, czosanié, gòtowanié,
senié, tuńcowanié, płocé, pisanié, czëtanié,
pòdléwanié, zbiéranié, platowanié

Słowôrzk

brzôd – owoc
czosac – czesać
dil – koper
dobëc – uzyskać, zwyciężyć
dozérôczka – pielęgniarka
gùrka – ogórek
mòtórnik – motorniczy
nokc – nagietek
panna bez płot – nasturcja
platowac – prasować
płoc – pleć
pò prôwdze – rzeczywiście
radiska – rzodkiewka
redowac sã – cieszyć się
robòcy – pracowity
rosc – rosnąć
salôta – sałata
szkólny – nauczyciel
tëlpón – tulipan
tërk – aksamitka
ùkrãpac – zakasać

Co robią lëdze pòkôzóny na òbrôzkach? Dopasuj òpisënczi robòtów do malënków.

doktór badô, mòtórnik czerëje tramwajã, dozérôczka òwijô renã, starëszka jidze szpacérą, frizjérka scynô włosë, aktor wëstãpiùje na binie, szkólny ùczi, przedôwôczka przedôwô, kapitan dowòdzy òkrãtã, górnik kòpie wãdżel, sãdza sądzy

- Pòkażë robòtë ògrodnika (pantomima), jinszi niech wëzgòdną, jaką robòtã pòkazëjesz.
- Rozrzeszë rebùs, a pòznajesz rzeczónkã sparłãczoną z robòtą.

 ~~bôk~~ ~~nie~~ ~~salô~~

 ~~no~~ ~~k~~ ~~dza~~

~~sa~~ z ~~jezo~~   ~~na~~

- Robòtą szkòłowëch dzecy je ùczba. Na tã robotã skłôdają sã rozmajité czinnoscë. Namaluj sebie przë jaczis szkòłowi robòce i pòwiédz drëchóm, co robisz. Pòtrzébną do tegò słowiznã nalézesz w ùczbie 22.

cëbrùla

senié

Wiodro

24

Wiodro

Padô deszcz, kapie deszcz.
Tëli plëtów, môlëch błotków
napadało dzys dlô dzôtków.
A pò deszczu wëzdrzało słunkò,
tãga mòst zbrùdowa
z niebа jaż na zemiã.
Pò tim mòsce prùdą dzôtczi
òbezdrzec swiat całi.
Mòże sã dowiedzą,
skąd sã bierzą wszëtczé cëda,
te wiôldżé i te môłé.

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

blóna – chmura
błotkò – staw
cëdno – cudownie
dôka – mgła
hëc – upał
jigra – zabawa
kùrzatwa – zamieć
mżôwka – mżawka
plësk – śnieg z deszczem
plëta – kałuża
wiodro – pogoda
zelga – odwilż
zyb – ziąb
żłódz – szadź

- Natãżë swój môg i pòdôj wszëtczé słowa, jaczé sã parłãczą z wiodrã. Szkólny zapisze je na tôflë i razã nalézeta jich kaszëbsczé równoznaczënë.
- Czë pòdóné słowa pòkrëłë sã z taczima, jaczé są w ramce?
  Szukôj w słowarzkù, co òne znaczą.

słuńce, blónë, deszcz, grôd, wiater, ceplëzna,
mróz, zyb, gòrąc, hëc, zelga, lód, sniég, plësk,
dôka, mżôwka, kùrzatwa, żłódz, rosa

- Spróbùj wszëtczé słowa (swòje i z ramczi) pòdzelëc na karna:
  a) sparłãczoné ze słuńcã,
  b) sparłãczoné z temperaturą,
  c) sparłãczoné z wiatrã,
  d) sparłãczoné z blónama.
- Òpòwiedzë pò pòlskù historiã òpisóną we wiérzce „Wiodro”.
- Znajesz ju słowiznã zrzeszoną z wiodrã. Rzeczë, jaczé dzysô je wiodro?
- Czë lubisz deszcz?
  Pòsłëchôj wiérztë, w chtërny je òn pòkôzóny w baro dobrim widze.

Deszczik

Padô deszczik kap, kap, kap.
Mòkri je cali swiat.
Skôczą pò deszczu zeloné żôbczi,
skôczą przez plëtë wiesolé dzôtczi
chlap, chlap, chlap.
Mòkré bótë, mòkré nóżczi,
leno w taczi dobri jigrze
nick dzôtkóm nie przeszkòdzy.

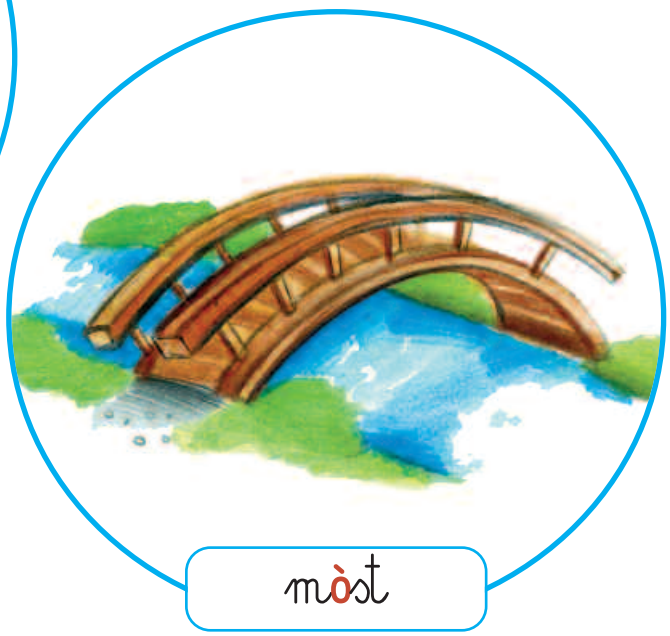
Kap, kap, kap, chlap, chlap, chlap
tak cëdno mòkri je dzysô swiat.

Éwa Warmòwskô

- Dzôtczi z wiérztë baro lubią deszcz. Òsoblëwie ceszi je skôkanié przez plëtë. Rzeczë, co Të robisz, czedë padô deszcz.
- W teksce pòjawiłë sã słowa, co szlachùją za zwãkama. Chtërne to słowa?
- Pòdôj czile rozmajitëch pògłosów – mògą to téż bëc głosë zwierząt (zdrzë ùczba 8 – piesniczka „Chòwné spiéwë”).

plëtë

mòst

25 Ruchna

czółkò
kapelusz
szlips
liwk
kòszla
bluzka
westa
fartuch
kalôt
brùksë
czitel
stréfle
skòrznie
bótë

Czarë

Chtëż przed szpéglã dzysô stoji,
jaczés dzywné minë stroji?
Włosë nieùczosóné, sëczenka pògniotłô i ùczapónô!
Mëma jaż za głowã sa chwôtô.
Chto to je?
Gdze òsta mòja córeczka,
je to mòżno, że chtos jã pòdmienił mie?
Jenë, jenë, co terô mdze!
Nie dérowa długò,
wróca z kąpnicë prôwdzëwô môłô dama:
twôrz ùmëtô, włosë ùczosóné,
sëczenka czëstô, wëplatowónô.
Jak terô w szpédżel przëzdrza sã,
ùsmiéwk rozjasnił ji twôrz.
Mëma tej rzekła:
terô pòznajã swòje dzeckò,
to doch je mòja kòchónô córeczka.

Éwa Warmòwskô

- Jak wëzdrzało dzéwczątkò z wiérztë przed jidzenim do kąpnicë?
- Nalézë wëjimk tekstu, gdze je òpisóny wëzdrzatk dzéweczczi pò wińdzenim z kąpnicë. Jak òna terô wëzdrzi?

Słowôrzk

bótë – buty
bùksë – spodnie
czitel – spódnica
liwk, westa – kamizelka
kabôt – kabat
kòszla – koszula
kòszulka – podkoszulek
mańtel – płaszcz
mùca – czapka
nogawice – skarpety
rajtuzë – rajstopy
sëkniô – suknia
skòrznie – buty z cholewami, dziś gumowce
stãpczi – kapcie
stréfle – pończochy
szlips – krawat
szlorë – laczki
szpédżel, zdrzadło – lustro
ùczapóny – brudny
ùsmiéwk – uśmiech
wãps – sweter
wëplatowóny – wyprasowany

- Na òbrôzkach są rozmajité ruchna. Pòdôj jich pòlską pòzwã, a tedë nalézë w słowarzkù ji kaszëbszé znaczenié.

- Wëmieni pòzwë ruchnów, jaczé terô môsz òblokłé.

- W kòżdim karnie słów nalazło sã jedno, co do nich nie pasëje. Chtërno to słowò i czemù nie pasëje do resztë?

szlorë, bótë, stãpczi, szal
czôpka, rãkawice, chùstka, kapelusz
mańtel, kùrtka, stréfle, bluza
mùca, stréfle, nogawice, rajtuzë
czôpka, szal, pòdkòszulk, rãkawice
pòdkòszulk, liwk, spódné brùksë, brùksczi

- W diagramie skrëłë sã pòzwë białgòwsczich i chłopsczich ruchnów (pierszich szukôj w régach òd lewi stronë do prawi, a drëdżich z górë w dół).

S	A	C	Z	I	T	E	L	Z	Ù
K	Ë	F	A	R	T	U	C	H	B
Ò	K	C	Z	Ó	Ł	K	Ò	W	Ù
R	A	R	F	Ã	K	M	T	E	K
Z	P	K	S	K	Ò	Ô	É	S	S
N	E	A	Z	B	S	B	Ó	T	Ë
I	L	B	L	U	Z	K	A	A	J
E	U	Ô	I	G	L	I	W	K	Ò
Y	S	T	P	I	A	N	Ë	F	P
A	Z	H	S	T	R	É	F	L	E

Te ruchna mają na sobie pòstacë z wiôldżégò malënkù. Zdrzë, co krëje sã pòd kòżdą z pòzwów.

bótë

brùksë

26 Kalãdôrz

Czątdë rokù

Zymk zelony jak pierszé lëstë,
lato ceplé jak parmienie sluńca,
jeséń òd wielënë farwów gnie sã,
a zëma w briôlim kòżëchù
rôczi do mroznégò tuńca.

Éwa Warmowskô

- Pòdôj miona bòhaterów naszi wiérztczi.
  Dobierzë pasowné zakùńczenia zdaniów (zgódné z infòrmacjama z tekstu):

Zymk	òd wielënë farwów gnie sã
Zëma	ceplé jak parmienie sluńca
Jeséń	rôczi do mroznégò tuńca
Lato	zelony jak pierszé lëstë

Naji bòhaterowie, to są czątdë rokù.
Ùstawi jich pòsobicą: zymk, … (pòmòże cë w tim tekst wiérztë).

Słowôrzk

czątd rokù – pora roku
jeséń – jesień
parmiń – promień
rôczëc – zapraszać
wielëna – duża ilość
zëma – zima
zymk – wiosna

- Wësłëchôj wiérztczi jesz rôz i rzeczë, z jaczima farwama na palece parłãczą së sã farwë kòżdégò z cządów rokù.

- Za sztócëk wësłëchôsz dokazu ò dwanôsce drëchach, chtërny przënôszają lëdzóm rozmajité dôrënczi.
Słëchôj ùwôżno czëtónégò tekstu. Szkólny pò kòżdim sztëczkù bãdze przestôwôł czëtac, a Të w tim czasu wëbierzesz malënk, co pasëje do przeczëtónégò tekstu.

Dwanôsce pëtaniów

Co stëcznik dlô dzecy mô?
Sniég briôli, letczi jak prùch,
jesz sónczi i zëmòwé zwónczi.

A gromicznik co dzôtkóm dô?
Lodowé pipë i prùrgówkã slëską mô.

Strëmiannik co dac mòże?
W marcu jak w garcu, kąsk sniegù, kąsk słunka.

A co lżëkwiat dlô nas mô?
Pierszé kwiatë, chòc jesz w sniegù, i pierszich ptôszków spiéw.

Co za pazëchą skriwô môj?
Òkróm Tunka dô kąsk cepła i zelonoscą òbsëpie swiat.

Cëż czerwińc przëniese? Ni mòżemë sã doczekac!
Kùńc szkòłowégò rokù, òdpòczink w lece
i pòrcjã pòtrôwniców ze smiotaną – jaż slëna lecy.

Leno co dali, co dali?
Dali lëpińc zapôchnie lëpą i pierszé latosé jabka nama dô.

Co jesz, co jesz, sã pitóm?
Zélnik zesecze zbòża, kwiatë i zela dlô nas mô.

Ni mògã sã doczekac, co jesz sã bãdze dzało!
Séwnik przëwitô szkòłowi rok i zalilewią sã wrzosë,
pòmale zbliżô sã kùńc lata.

Słowôrzk

czerwińc – czerwiec
danka – choinka
dôrënk – podarunek
Gòdë – Boże Narodzenie
gòdnik – grudzień
gromicznik – luty
jaż – aż
latosy – tegoroczny
letczi – lekki
lëpińc – lipiec
łżëkwiat – kwiecień
môj – maj
pipa – sopel lodowy
pòmale – powoli
pòtrôwnica – truskawka
pùrgówka – ślizgawka
rujan – październik
séwnik – wrzesień
smùtan – listopad
stëcznik – styczeń
strëmiannik – marzec
zelé – zioło
zélnik – sierpień
znit – znicz
żdac – czekać

Co pò nim mdze?
Rujan pòmalëje lëstë na drzewach i jesz kòsz grzëbów przëniese.

Czë to ju kùńc?
Nié! Jesénnym wiatrã smùtan nëkô lëstë pò lese,
zapôli znitë na grobach, swiat pòsmùtnieje, kùńczi sã farwnô jeséń.

A czim gòdnik nas zaskòczi, co w tim miesącu mdze?
Zëma w biôlëch rãkawicach cësnie sniegã i Gòdë przëniese.
Na dankã i dôrënczi żdają terô wszëtczé dzecë.

Dwanôsce pëtaniów dzecë zadalë,
òkrãgli rok zmiescył sã w nich cali.

Éwa Warmòwskô

jeséń

zëma

Ùpòrządkùj pòmiészóné pòzwë miesąców.

gromicznik, czerwińc, gòdnik, stëcznik,
lżëkwiat, smùtan, séwnik, strëmiannik, rujan,
zélnik, lëpińc, môj

Dzéń i tidzéń

27

Tidzéń

Ò tim kòżdé dzeckò wié,
że tidzéń mô sétmë dni.
Leno jak jich miona bëlno zapamiãtac,
żebë sã nie zmilëc i jich nie pòplątac.
Pierszi je pòniedzôlk – zarô pò niedzelë,
wtórk je wtóri – to znaczi drëdżi,
we westrzódkù dni strzoda stoji,
czwiôrtk je czwiôrti za régą,
a piątk za nim jakno piąti jidze,
jesz sobòta – czedë kùńczimë wszedną robòtã
i niedzela – co nie chce dzecy w szkòle.

I tak dzéń za dniã nëkô,
ani sã nie òbezdrzisz,
a ju nowi tidzéń w pòszëkù.

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

bëlno – dobrze
bôt – łódka
délokùlôk – deskorolka
dzys – dzisiaj
kòło – rower
nëkac – pędzić
pòszëk – gotowość
pòwitrze – pojutrze
wczora – wczoraj
witro – jutro

- Zdrzë na kalãdôrz w salë i wëszukôj na nim dzysészą datã.
  Jaczé miesące stoją za régą w całim rokù? Wëliczë je.

- A z czegò sã skłôdô miesąc?
  Dowiész sã tegò pò rozrzeszenim zadaniów i ùstawienim wińdzënów òd nômiészi do nôwikszi.

6–3=	3+3=	5–4=	9–5=	4+1=	1+1=
D	**Ń**	**T**	**Z**	**É**	**I**

- Kùli dni mô tidzéń?
  Nalézë we wiérzce pòzwë wszëtczich dni.
  Pòstaw za régą pòzwë dniów wëpisónëch w ramce òd pierszégò do sódmégò.

niedzela, wtórk, piątk, strzoda, sobòta,
czwiôrtk, pòniedzôłk

- Pòcygnij pôlcã sztriszk òd pòzwë dnia do cyfrë, chtërna pòkazëje, jaczi òn je za régą w tidzeniu.

wtórk	1
sobòta	2
pòniedzôłk	3
strzoda	4
piątk	5
czwiôrtk	6
niedzela	7

- Jaczi dzysô je dzéń tidzénia? A wczorajszi dzéń jak sã zwôł?
  Witro mdze jaczi dzéń? A pòwitrze jaczi dzéń bãdze?

- Naje krôsniã chce robic kòżdégò dnia cos jinszégò. Pòdôj pòzwã dnia i rzeczë, co òno bãdze robiło.

pòniedzôłk

strzoda

piątk

niedzela

wtórk

czwiôrtk

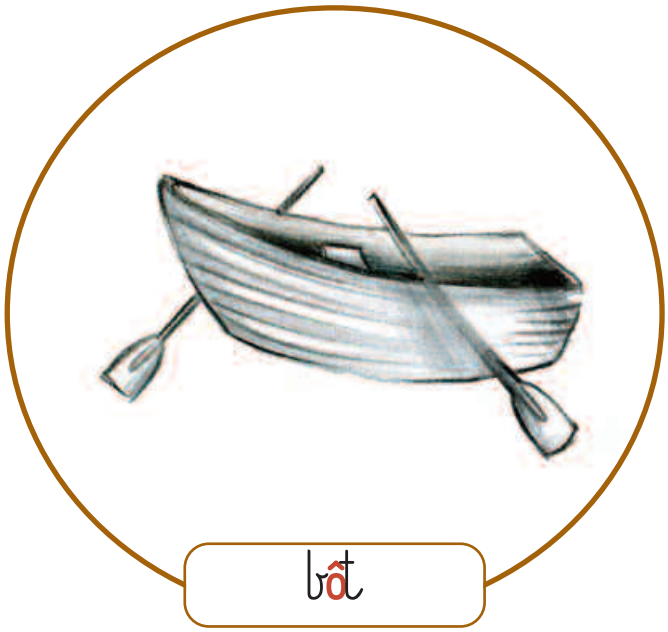
sobòta

- Dokùńczë taczé zdania:

Rok skłôdô sã z 12 . . . . . .

Miesąc colemało skłôdô sã z 4 . . . . . .

Tidzéń mô 7 . . . . . .

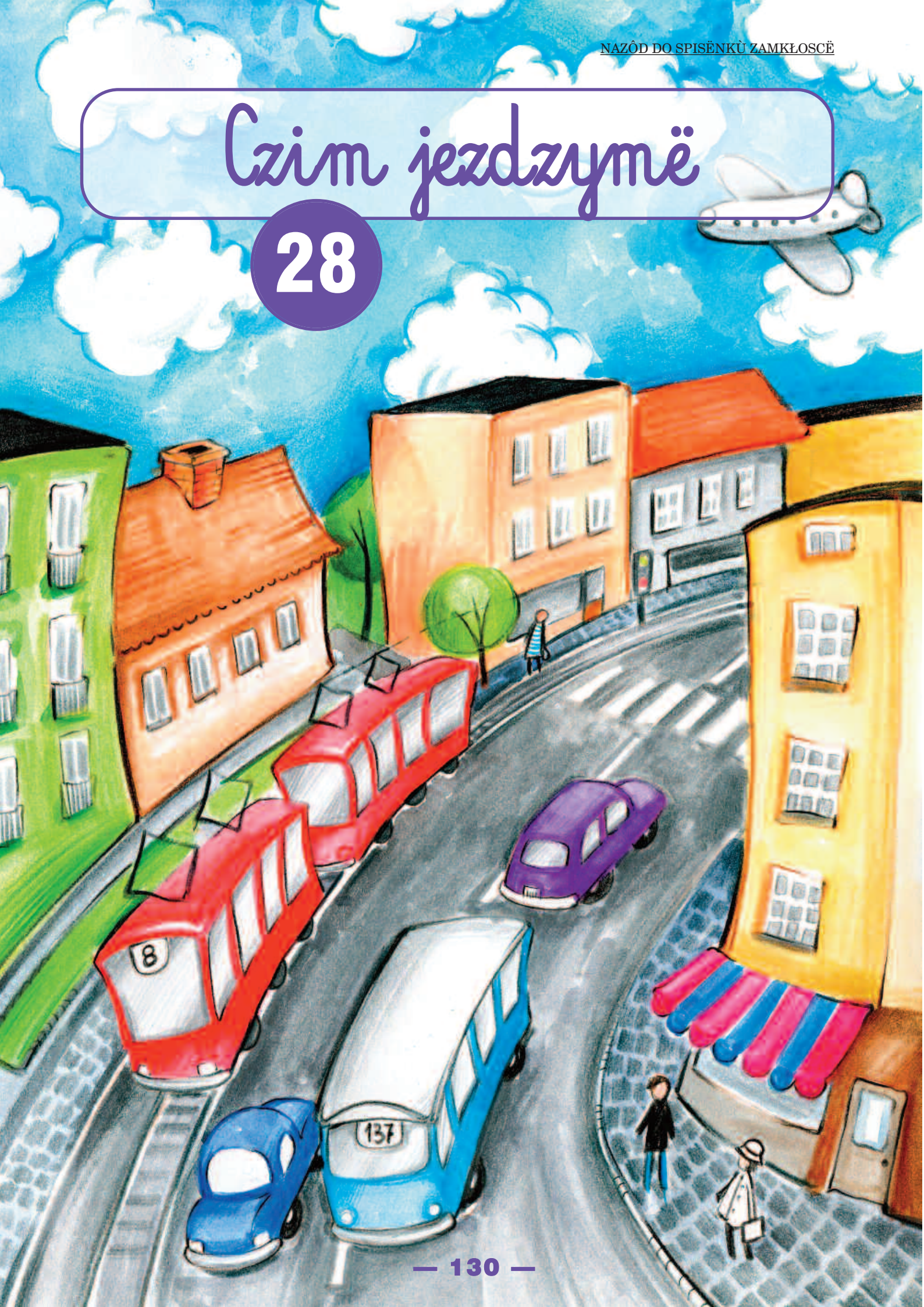
bót

délokùlôk

Czim jezdzymë

28

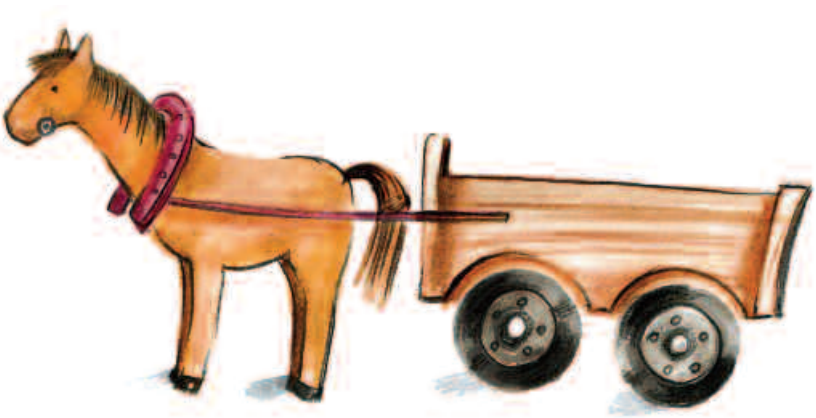
Wëliczónka

Aùto, kara, brika, wóz,
chto dzys Cebie bãdze wiózł?
Abò Të, abò Të,
a jak nie chcesz,
wëbierz mie.

Éwa Warmòwskô

- W *Wëliczónce* je gôdka ò ôrtach transpòrtu. Wëbierzë z wiérztë pòzwã i dopasuj jã do malënkù.

Jaczi z wëmienionëch spòsobów bë Tobie òdpòwiôdôł?

Słowôrzk

brika – bryczka
kara – taczka
piechti – pieszo
stegna – ścieżka
sztreka – tor kolejowy

- Czim jesz mòżemë sã przemieszczac z placa na plac?
  Pòłączë farwné szlabizë i zapiszë w zesziwkù pòzwë ôrtów transpòrtu.
  Nalézë niechtërne z nich na malënkach do ti ùczbë.

waj na kò tór statk ger
lej brùs ba tro to brùs
fli aùt tram mò lo

- Szkólny bãdze czëtôł dokôz, a të starôj sã wszëtkò, ò czim czëjesz, pòkazac.

Jadã na kòle

(jigra z pòkazywanim)

Jadã na kòle, z górczi pò stegnie
Jadã – mòrzã, na bôce wiôldżim
Jadã – banką, pò sztrece dalek
Jadã – autã, do cotczi Alë...

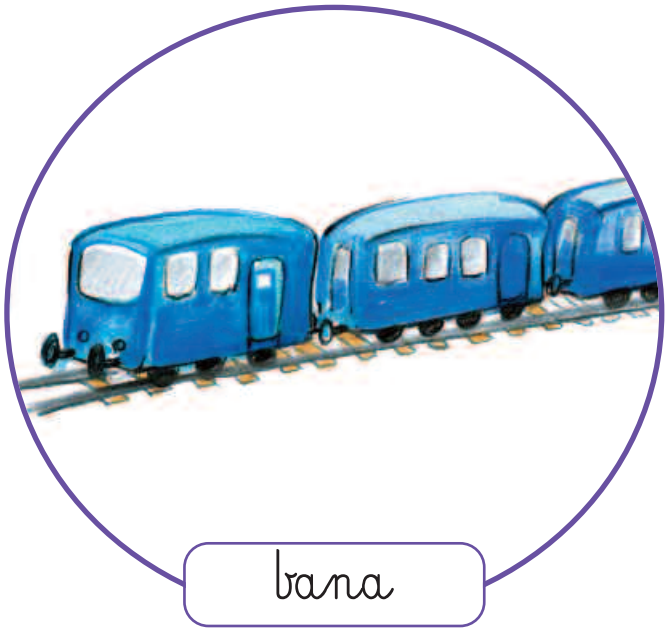
Jidã – piechti, do szkòłë, chëczi
Plënã – kraùlã, na główkã skòcził
Lecã – fligrã, nad pòlã, łąką
Sënã – zëmą, z górë na sónkach...

Tomôsz Fópka

- Pòkôż drëchóm (bez ùżëcégò słów), że jedzesz aùtã, pchôsz karã, ladëjesz cos na wóz, sôdôsz jak pón w brice.
- Rzeczë, jak zadostôwôsz sã do szkòłë. Jezdzysz czims, czë chòdzysz piechti?
- Jak Cë jidze wëmôwianié drãdżich zwãków. Mòwné cwiczënczi, jaczé są niżi, dozwòlą sã tegò dowiedzec.

Tu szina, tam szina,
na nich cãżkô maszina.
Pùch, pùf, pùch
i banë ni ma.

Éwa Warmòwskô

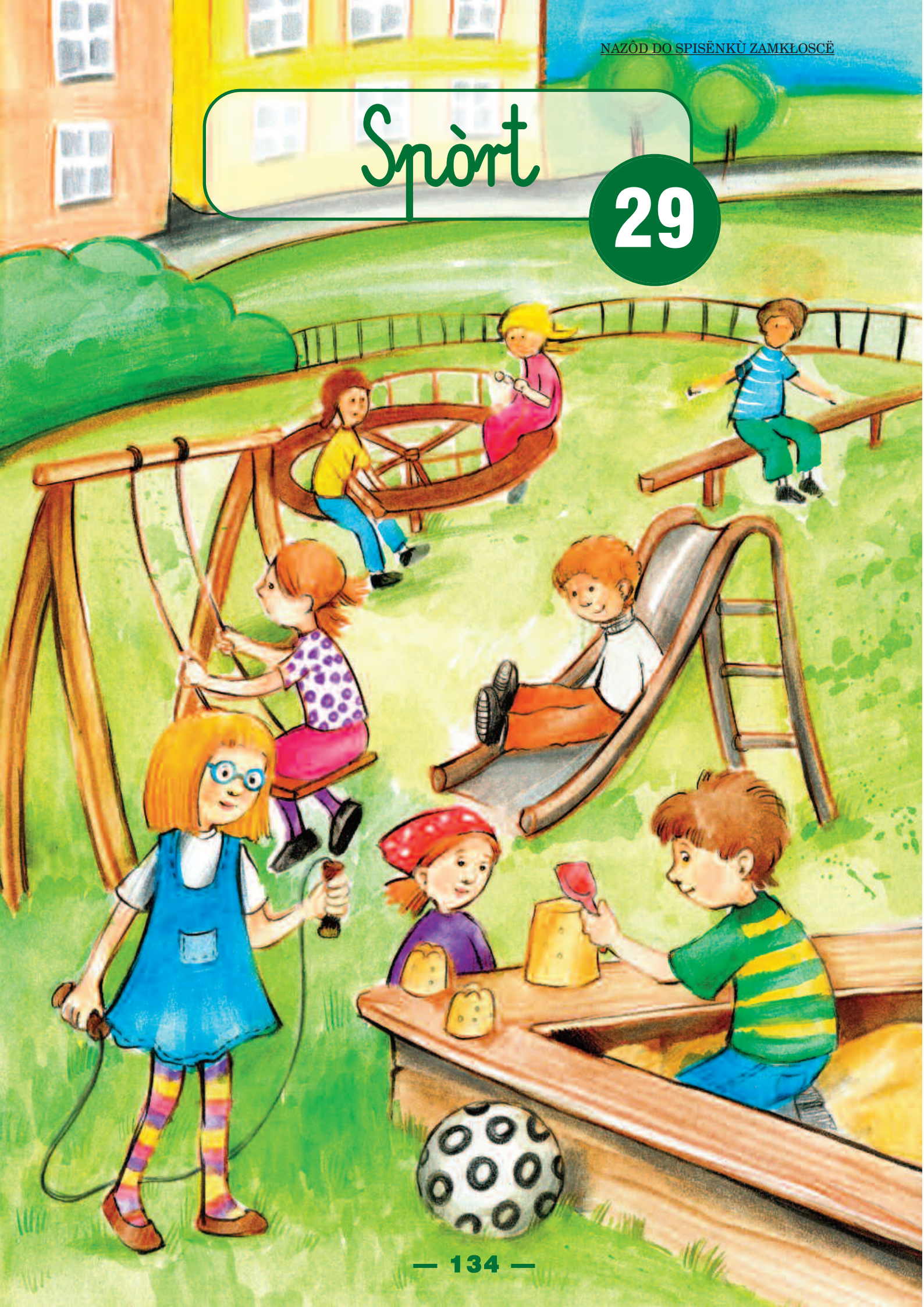
bana

fliger

Spòrt

29

Jem nôlepszi

W naszim karnie kòżdi mòcny je!
Chùtkò biegô, wësok skôcze
I jak rëba, i jak rëba płënie
W naszim karnie kòżdi mòcny je!

Co za mióńczi! Pierszi môl!
Jem nôlepszi! Jo! Jo! Jo!

Pòdôj! Cësnij! Chiżo! Flot!
Na dobëcé jes parôt...

Przë ti gòńbie wôżné, bë
Człowiekã jesz przë tim bëc...
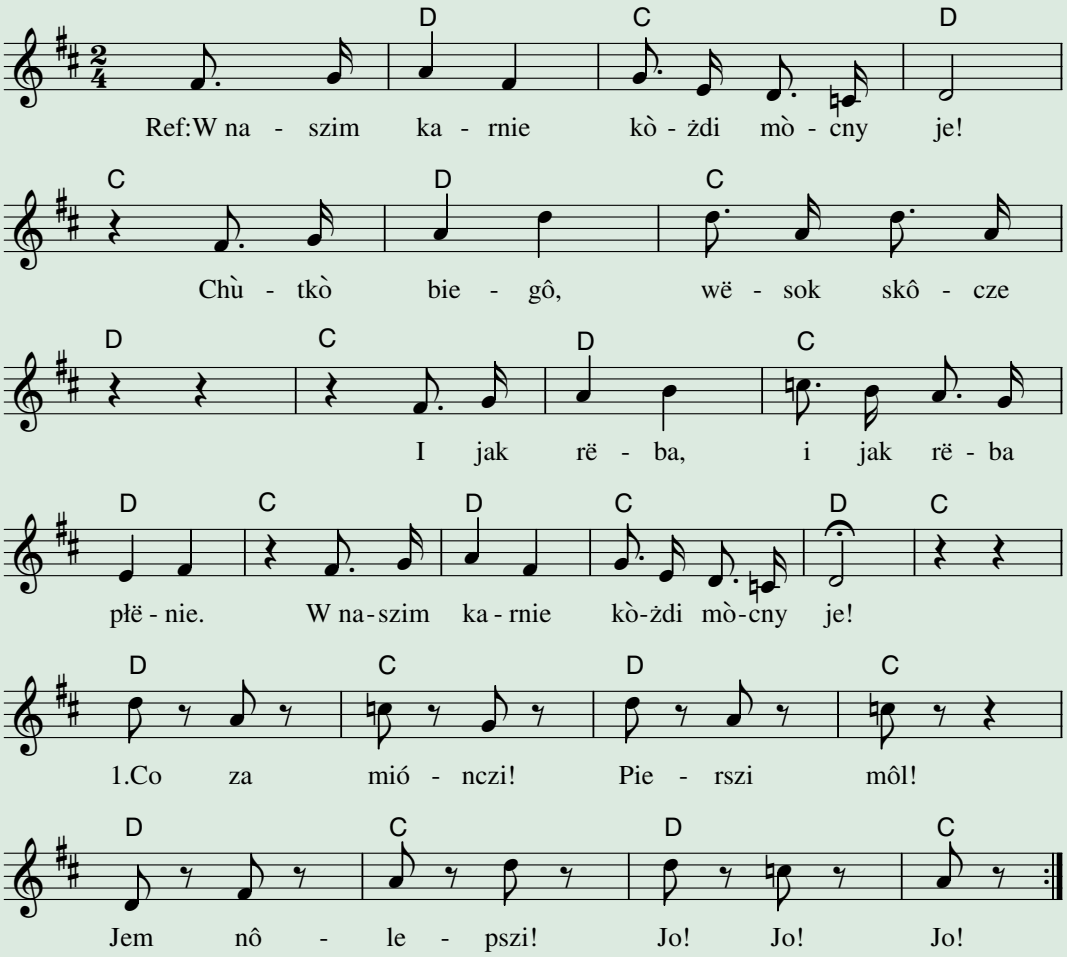

Tomôsz Fópka

Słowôrzk

cësnąc – rzucić
chiżo – prędko
dobëcé – zwycięstwo
flot – szybko
gòńba – gonitwa
karno – grupa
mióńczi – wyścigi
mòcny – silny
môl – miejsce
parôt – gotów
ridowanié – jeździectwo

Jem nôlepszi!

Tomasz Fopke

- Ò jaczich spòrtach je gôdka we wiérzce? Pòkażë je na malënkach.

- Wëszukôj w lëtrowi wëzgódce pòzwë wszëtczich spòrtów z malënków.

Ã	B	I	E	G	A	N	I	É	F	K
Z	K	Ò	L	A	R	S	T	W	Ò	B
K	Ò	S	Z	O	W	Ô	B	A	L	A
S	T	Ò	S	K	Ô	K	A	N	I	É
P	Ë	P	Ł	I	W	A	N	I	É	R
R	Ã	C	Z	N	Ô	B	A	L	A	I
L	R	I	D	O	W	A	N	I	É	W
Z	Ù	N	O	Ż	N	Ô	B	A	L	A

- Jaczi spòrt (z wëżi wëmienionëch) je Twòjim ùlubionym?

- Nigle dzecë stóną sã prôwdzëwima spòrtówcama, mùszą dbac ò swòje zdrowié, wiele cwiczëc i bëc na swiéżim lëfce.
Jak kòrzëstac ze swiéżégò lëftu, pòkazëje malënk na zôczątkù ùczbë.
Jinszé spòsobë jigrów na swiéżim lëfce pòdpòwiedzą pòzwë skrëté w rebùsach.

~~flôda~~

~~kacz~~

~~zbó~~

~~recz~~

~~ml~~

~~kò~~

~~łąbk~~

~~bò~~

~~tczi~~

~~sl~~

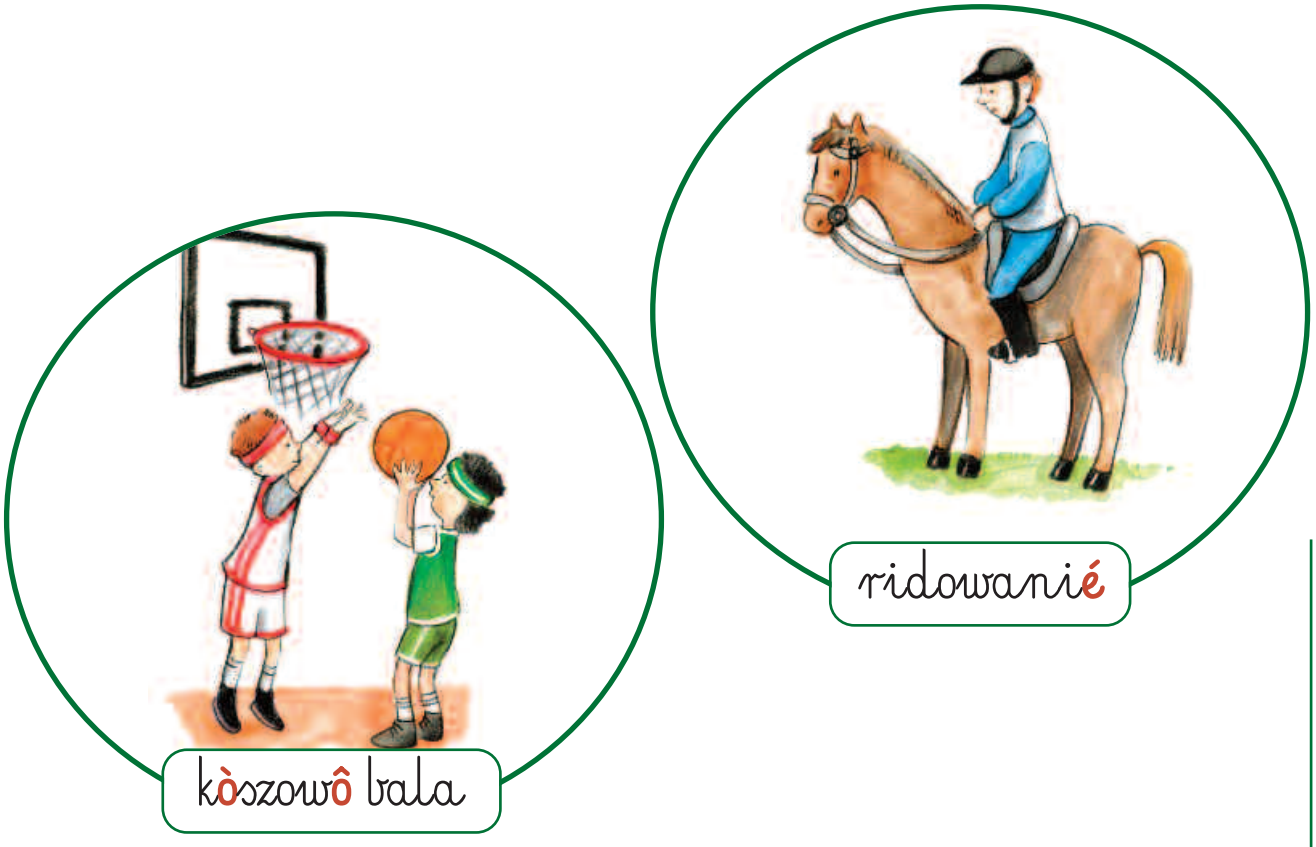
~~dz~~

Òbie jigrë z rebùsów brëkùją wëznaczeniô tegò, chto zaczinô rozegracjã. Nôlepi to zrobic przë ùżëcym wëliczónczi.
Òdliczta tej słowama, co są niżi i zabawta sã w jigrã, ò jaczi w ti wëliczónce je gôdka.

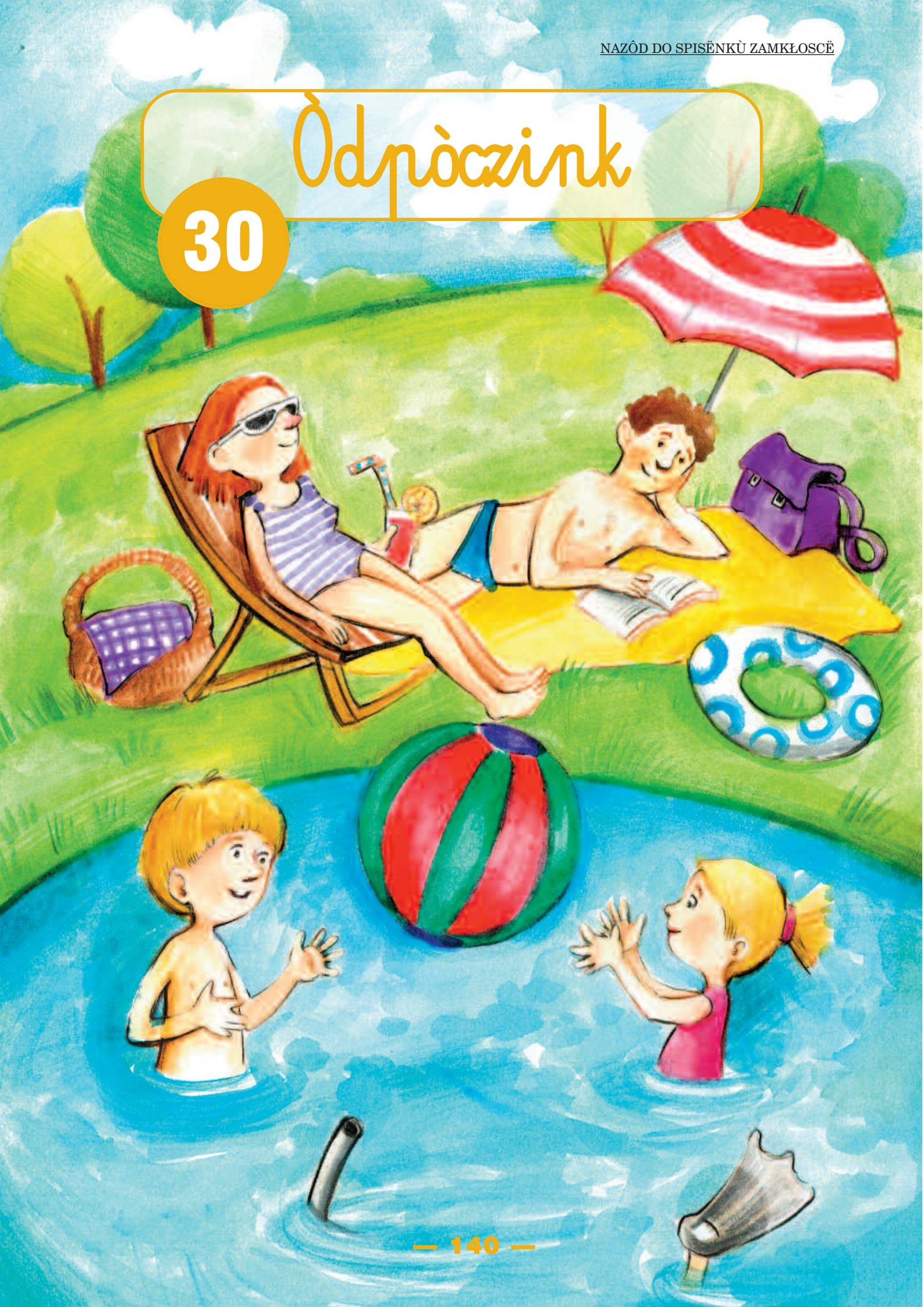
Wëliczónka

Dôwno temù, dalek gdzes
mieszkôł sobie kòt i pies.
Pies gònił kòta,
pùjk łapôł mësz.
Jak mie nie dogònisz,
pierszi òdpadniesz!

Éwa Warmòwskô

30 Òdpòczink

Toczk wanożnik

W naszim ògródkù zamieszkôł kret
i grëpã kòpców zbùdowôł wnet.
Mëma sã jiscy, co terô mdze,
ten toczk nóm wszëtkò wëkòpie.

Òj, krece, të nasz krece,
nicht w ògródkù celrie nie chce!
Terô je cepło, ferie wnet,
może wëjedzesz w daleczi swiat.

Toczk wzął swój kòferk i kapeluszk,
fòtoaparat, sztućcowé brële.
Przeróżnëch krajów zwiedzył kòl sto,
òstôł wanożnikã, że ho,ho!

Bél w wësoczich górach, w pùstinnëch piôskach szuńcowôł,
tam kòpców narobił, kùli chcôł.
Pliwôł pò òceanach, mòrzach i rzékach,
pò prôwdze robił za mòrsczégò wilka.

Wrócył na jeseni, czej ògródk pùsti bél,
wëkòpôł sobie grzëpã i ùmãczony w ni légł.
Może toczk wanożnik za rok zrobi tak,
że z nowa wërëszi w daleczi swiat?

Éwa Warmòwskô

Słowôrzk

brële – okulary
jiscëc sã – martwić się
szuńcowac – dokazywać
wanożnik – turysta

- Do jaczich sztrofków wiérztë pasëją te malënczi?

- Co òb czas rézowaniô widzôł naji toczk? Wëbierzë pasowné słowa z ramczi.

jezoro, górë, lodówc, łąka, mòrze, pùstiniô,
pòle, miasto, òcean, rzéka, las

- Szkòłowé dzecë mają ferie òb lato i w zëmie.
Òdczëtôjta hasło wedle załączonégò kòdu i rzeczta, czë sã z nim zgôdzôta.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
A	Ą	Ã	B	C	D	E	É	Ë	F	G	H	I	J	K	L	Ł
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
M	N	Ń	O	Ò	Ó	Ô	P	R	S	T	U	Ù	W	Y	Z	Ż

27 – 33 – 15 – 22 – 17 – 21 – 31 – 8 6 – 33 – 7 – 5 – 9

4 – 1 – 26 – 21 16 – 29 – 4 – 13 – 2

33 – 9 – 18 – 22 – 31 – 8 13 16 – 1 – 28 – 19 – 8

10 – 7 – 26 – 13 – 7

Na ferie wëbiérô sã téż krôsniã, bò pò całim rokù ùczbë je ùmãczoné. Òdczëtôj z malënków, co sobie zaplanowało na lëpińc i na zélnik.

lëpińc
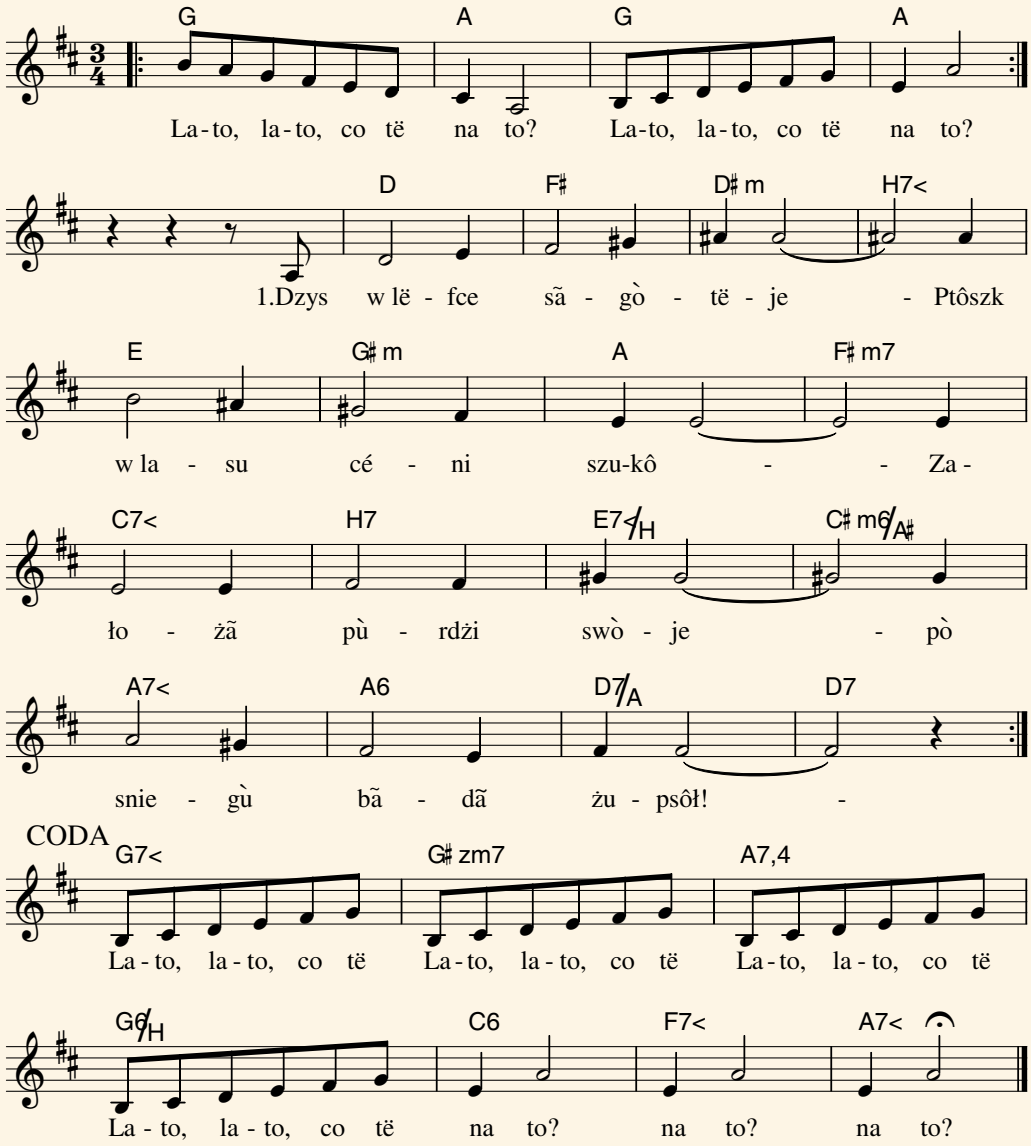

zélnik

Jidącë na wanogã dobrze je cos spiewac.
Może to bëc takô piesniczka:

Lato, co të na to?

Tomasz Fopke

Słowôrzk

céniô – cień
jinak – inaczej
kùling – kulig
lëft – powietrze
pùrdżi – narty
rôczëc – zapraszać
snieżélc – bałwan
żupsac – skakać

Lato, co të na to

Dzys w lëfce sã gòtëje
Ptôszk w lese céni szukô
Założã pùrdżi swòje
Pò sniegù bãdã żupsôł!

Lato, lato, co të na to?

W pôchnący kòpie sana
Mùzyka czëc je łączi
A jô sobie ùprawiã
Do kùlingù flot sónczi...

Lato, lato, co të na to?

Jezórnô, cepłô wòda
Mie do kąpaniô rôczi
A jô sobie ùlepiã
Snieżélca pò dak chëczi...

Lato, lato, co të na to?

A lato òdpòwiôdô:
— To nick, że zrobisz jinak
Kò mòżemë, jô z tobą
So wiedno jesz pòspiewac...

Lato, lato, co të na to?

Tomôsz Fópka

Czë wszëtkò òpisóné w ti piesni dô sã wëkònac òb lato?
Co, zgódno ze słowama piesni, mòże robic w latné, a co w zëmòwé ferie?

słuńce

wòda

Do ùzdrzeniô w pòstãpny klase

ZRZESZENIE KASZUBSKO-POMORSKIE
KASZËBSKÒ-PÒMÒRSCZÉ ZRZESZENIÉ